

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 5, 6

MAJ ♦ 1933 ♦ JUNIJ

LETO 56

Uvedba obrednika v slovenskem jeziku.¹

Sveti Oče papež Benedikt XV. je 17. aprila 1921 dovolil, da se more po vsej kraljevini Jugoslaviji Rimski Obrednik uporabljati v domačem jeziku, na kar je ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič pozval Bogoslovno Akademijo v Ljubljani, naj priredi slovenski prevod; 17. junija 1921 je imenoval za to delo poseben odbor. Izvršitev se je zakasnila, ker je bilo treba prej ustaliti besedilo cerkvenih molitev, za katere je bilo v smislu naročila svete obredne skupščine z dne 5. avgusta 1898 treba doseči soglasje peterih škofij. Leta 1932 je bil slovenski prevod Rimskega Obrednika po izdaji iz leta 1925 dovršen in v potrdilo poslan sveti obredni skupščini v Rim. Sveti Oče papež Pij XI. ga je z dekretom Svete obredne skupščine št. L. 62/932 od 23. novembra 1932 odobril in je dovolil, da ga smejo v kraljevini Jugoslaviji rabiti vsi duhovniki slovenskega jezika.

Celotna slovenska izdaja Rimskega Obrednika je natisnjena na tankem papirju in v tesno skupaj stoječih vrstah, da zaradi velikosti ni neprikladna in ne predraga. Za splošno uporabo je potrebna knjiga z bolj razločnim tiskom, bolj trpežna in po možnosti bolj priročna. Zato je prirejena za lavantinsko in ljubljansko škofijo »Zbirka svetih obredov«. Obsega vse to, kar se v obeh škofijah običajno potrebuje. Do strani 282 je vsebina vzeta iz Rimskega Obrednika, in sicer doslovno vse razen obreda pri poroki in pri pogrebu. Obred poroke je razširjen z obredi za lavantinsko in ljubljansko škofijo v smislu rubrike 6. pogl. II. naslova VII. v Rimskem Obredniku. Pri pogrebu je dodano besedilo, ki je bilo doslej v rabi in je udomačeno po starodavnem običaju. H koncu so pridejani še nekateri obredi, katerih Rimski Obrednik nima, a so v navadi v obeh škofijah.

Da se zveličavni namen slovenskega obrednika bolj gotovo doseže, *odrejam* za ljubljansko škofijo sledeče:

¹ Ponatis iz »Ljubljanskega škofijskega lista« 1933, št. 4—5.

1. Raba slovenskega prevoda Rimskega obrednika in »Zbirke svetih obredov« se obvezno začne izvajati 1. julija 1933. Vse cerkve naj si oskrbe »Zbirko svetih obredov«.

2. Vsi javni obredi (delitev zakramentov, blagoslovi in drugi obredi) se odslej za vernike slovenskega jezika opravljajo v slovenskem jeziku po »Zbirki svetih obredov«, po Rimskem Obredniku pa tisti obredi, katerih »Zbirka« ne vsebuje.

3. Povsem privatni obredi, ki jih duhovnik vrši brez navzočnosti vernikov (n. pr. blagoslovitev rožnih vencev, podob itd.), se opravijo ali v slovenskem ali v latinskem jeziku.

4. Odveza v zakramentu sv. pokore naj se daje latinsko kot doslej, da ni treba besedila menjavati pri različno jezičnih spovedancih. Tudi formula pri delitvi sv. obhajila se more ohraniti dosedanja latinska.

5. Sveta dolžnost vsakega duhovnika je, da izgovarja besedilo razločno, primerno počasi, spoštljivo in pobožno, ker je namen slovenskega prevoda, da verniki svete obrede razumejo, jim pazljiveje in pobožneje sledijo. Ako duhovnik ni zadostno izvežban v pravilnem petju, naj obrede s koralnim petjem dostojno recitira, da sv. opravilo ne bo ljudem v posmeh, ampak v vzpodbudo.

6. Da bodo verniki laže doumeli lepoto in tolažljivo vsebino svetih obredov, naj se jim v pridigah in krščanskih naukah na podlagi slovenskega besedila razložijo. Za uvod naj se na praznik sv. Petra in Pavla, 29. junija, vernikom s prižnice prebere naslednje:

Naznanilo vernikom o obredniku v slovenskem jeziku.

Predragi v Gospodu! Z dovoljenjem papeža Benedikta XV. blaženega spomina je preveden na slovenski jezik Rimski Obrednik, to je tista cerkvena knjiga, po kateri se delijo sv. zakramenti in opravljajo drugi sveti obredi, kakor pogreb in najrazličnejši blagoslovi. Ta knjiga je spisana v latinskem jeziku in je po vsem katoliškem svetu v rabi. Nam Slovencem je poleg Hrvatov dano to izredno dovoljenje, da smo smeli celo knjigo prevesti v slovenščino in da se bodo odslej delili sv. zakramenti — razen sv. birme in sv. pokore — in opravljali vsi sveti obredi v domačem jeziku zato, da boste vsi mogli razumeti molitve sv. Cerkve.

Gotovo vas veseli, da boste odslej razumeli to, kar ste doslej poslušali s svetim spoštovanjem v starem in častitljivem latinskem, a večini od vas nerazumljivem jeziku. Hvala torej predvsem Bogu, ki je po ljubezni in uvidnosti svojega namestnika na zemlji izkazal to veliko milost nam in rodovom, ki pridejo za nami. Zdaj boste lahko sledili Cerkvi v njenih molitvah in spoznali, kako lepo, otroško preprosto in zaupljivo moli sv. Cerkev, vprav v duhu otroštva božjega, kakor je Jezus sam svoje apostole naučil. Te molitve, kakor so sicer preproste, imajo posebno moč zaradi tega, ker jih Cerkev, Kristusovo skrivnostno telo, opravlja in mi v njenem imenu in zato so Bogu prijetnejše in najdejo bolj gotovo uslišanje po obljubi Jezusovi: »Karkoli boste prosili v mojem imenu, to bom

storil, da se Oče poveliča v Sinu« (Jan 14, 13). Vsi zakramenti in vsi blagoslovi v Cerkvi se delijo v imenu Jezusovem, vsi obredi in vse molitve se opravljajo v imenu Jezusovem, in tem je Jezus sam uslišanje obljubil. »Če me boste kaj prosili v mojem imenu, bom to spolnil« (Jan 14, 14).

Upravičeno pričakujem, da boste, dragi v Gospodu, odslej prejeli sv. zakramente in blagoslove Cerkve z večjo pobožnostjo in z globljim razumevanjem, kar bo vam v tolažbo in v zveličanje. Vsi jeziki naj hvalijo Gospoda Boga. Tudi naš skromni, a lep materinski jezik naj slavi Boga poleg častitljivega latinskega jezika, v katerem že devetnajst sto let narodi Boga časte in mu slavo prepevajo.

Sv. maša pa se bo tudi še nadalje opravljala samo v latinskem jeziku, da smo po enem in istem jeziku sv. daritve zvezani z vsemi narodi katoliške Cerkve na svetu. Pri tihi sv. maši verniki itak ne slišijo mašnika, ker večino molitev po predpisih Cerkve opravlja povsem tiho, nekaj pa samo polglasno, tako da ga verniki po cerkvi ne morejo slišati. Pri slovesni peti sv. maši verniki vsaj nekatere dele mašnih molitev slišijo in bi jih razumeli, ako bi se v živem ljudskem jeziku opravljali. A sv. Cerkev tega ne dovoli, da ostane pri raznolikosti jezikov vsaj jezik sv. maše povsod eden in isti. Dasi ga torej ne razumete, vendar je to, kar se poje, vsem katol. kristjanom tako znano in domače, da se pri sv. maši kjerkoli na svetu tudi med tujimi narodi počutijo kakor doma in se jim zdijo latinski izrazi kakor znana domača govornica.

Kolikor pa je sv. Cerkev dovolila za svoje obrede slovenski jezik, nam bodi v zveličanje, Bogu pa v večjo čast in slavo. Saj božja čast in zveličanje duš je namen vsega dela, vseh molitev in blagoslovov svete Cerkve.

V Ljubljani, na belo nedeljo, dne 23. aprila 1933.

† Gregorij, škof.

Fr. Ferjančič:

† Knezoškof dr. Andrej Karlin in cerkvena glasba.

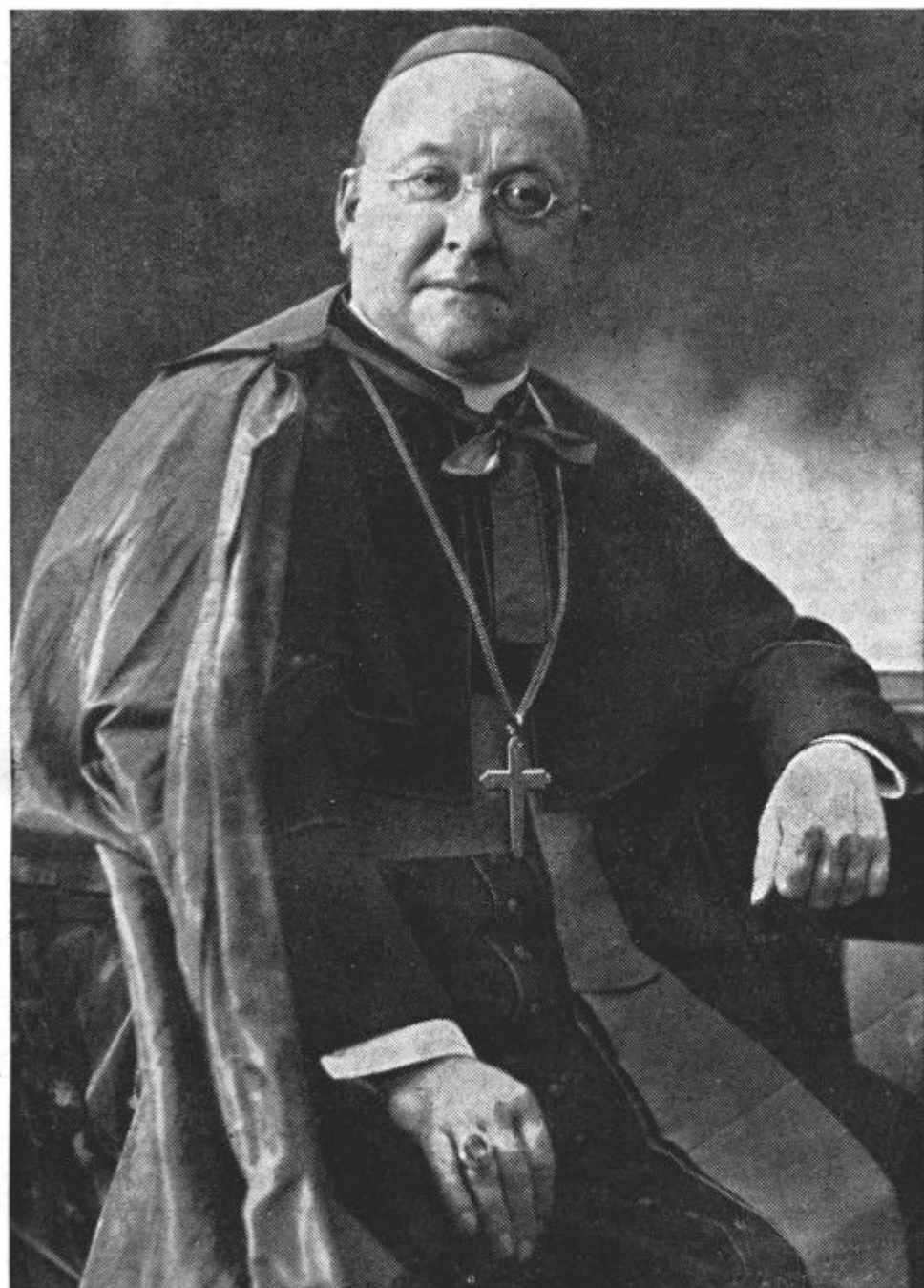
Ni še posebno dolgo temu, odkar sem na tem mestu napisal posmrtnico nepozabnemu cecilijancu, goriškemu nadškofu dr. Frančišku Borgii Sedeju. In že zopet moram poročati žalostno vest o smrti drugega visokega in velezaslužnega pospeševatelja cerkvene glasbe, dr. Andreja Karlina, knezoškofa lavantinskega. 5. aprila t. l. je ob pol 11 ponoči v Mariboru izdihnil svojo veliko, plemenito dušo v 76. letu svojega življenja. In tako odčesuje neizprosna smrt vejo za vejo od starega debla našega cecilijanstva.

Prostrano delovanje pokojnega knezoškofa sega od Jadrana do Slovenskih goric ter se razteza na tri škofije: ljubljansko, tržaško-kopersko in lavantinsko. Nevenljivih zaslug si je stekel kot kaplan, kot profesor, kot vodja, kot vzgojni ravnatelj, kot kanonik, kot cerkveni govornik, kot pisatelj, kot urednik, kot višji pastir, odičen z mitro. O vsem tem bi se

dalo napisati veliko lepega in vzpodbudnega. Vendar v listu, ki je posvečen cerkveni glasbi, si hočemo ogledati le njegovo delovanje na cerkvenoglasbenem polju. In to storimo tem rajši, ker je bil blagopokojni svojčas sam izboren urednik našemu »Cerkvenemu Glasbeniku«.

Zagledal je luč sveta 15. novembra 1857 v Stari Loki, na onem lepem in plodovitem Gorenjskem, ki je dalo Cerkvi in domovini že toliko slavnih mož. Dasi ga je oče prvotno določil, da prevzame domače gospodarstvo, ker sta tedaj študirala že njegova starejša dva brata, vendar je nadarjeni in ukaželjni mladi Andrej preprosil svoje starše, da so tudi njega poslali v ljubljanske šole. Velika sreča je bila zanj, da je bil sprejet v Alojzijevišče. Tamkaj je imel priliko, da se je že zgodaj uril v petju; po mutaciji je imel prijeten drugi tenor. Vadil se je pa vztrajno tudi v igri na klavir. Glasbeni učitelj mu je bil naš slavni Anton Foerster. V alojzijeviški kapeli so imeli že tedaj orgle, na katerih se je blagopokojni prav dobro izvežbal, da je že kot gimnazijec dlje časa opravljal službo alojzijeviškega organista.

Velik vpliv je imel nanj zlasti tedanji alojzijeviški prefekt, *Josip Smrekar*, poznejši bogoslovni profesor cerkvene zgodovine in cerkvenega prava. Ta mož je bil kljub svoji neprestani bolehnosti — pripovedovali so, da je imel samo polovico pljuč — res pravi univerzalni ženij. Izvrstno je bil podkovan v vseh mogočih strokah, zlasti še v astronomiji in orglarstvu, saj je znano, da je prav za prav on izučil in izpopolnil našega velikega orglarskega mojstra Goršiča. Silno se je zanimal Smrekar tudi za cecilijanstvo, ki je ravno takrat prišlo v Nemčiji na površje. Dopisoval je z ustanoviteljem splošnega Cecilijinega društva, dr. Frančiškom Wittom; bil je naročen na njegova dva glasbena lista in ju je pridno prebiral. Do Witta je imel silno spoštovanje. Ko mu je nekoč Witt podaril svojo knjižico o dirigiranju, ko jo imam slučajno sedaj jaz, je na knjižici pripomnil, da je to dar »slavnega gospoda Witta«; na drugi strani platnic pa je prilepil nekaj vrstic lastnoročnega Wittovega rokopisa. Ni bilo drugače mogoče, kakor da je Smrekar navdušenje za cecilijansko idejo vcepil tudi svojim gojencem v Alojzijevišču. In to tem bolj, ker je poleg Smrekarja bil tedaj prefekt v Alojzijevišču tudi pokojni profesor *Janez Gnjezda*, poznejši dolgoletni urednik »Cerkvenega Glasbenika«. Tako so se Karlin, Arko in drugi že kot alojzniki navdušili za cecilijansko idejo, kateri so ostali zvesti vse dni svojega življenja. Ko je blagopokojni po dovršenih gimnazijskih študijah leta 1876. vstopil v ljubljansko bogoslovno semenišče, je tudi tamkaj pridno gojil glasbo in je bil semeniški pevovodja do leta 1880., ko je zapel novo sv. mašo. Dasi je bil v glasbi vsestransko izborna izvežban, se vendar na kompozitorsko polje ni podal. Sicer se nekoliko spominjam, da sem še kot bogoslovec na onem mestu, kamor je bogoslovski pevski zbor spravljajal svoj notni material, videl skladbo v rokopisu, kateri je bilo pridejano ime Andrej Karlin. Dozdeva se mi, da je bila to priložnostna skladba, ki jo je blagopokojni zložil za kako posebno slovesnost kot nekak pozdrav. Vendar česa natančnejšega o tej skladbi se ne spominjam več. Da bi bil zložil še kaj drugega, mi ni znano.

Tudi pozneje v dušnem pastirstvu se je pridno ukvarjal s cerkveno glasbo. Kot kaplan v Šenčurju pri Kranju je nekaj let poučeval ondotni cerkveni pevski zbor. In kot kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani in obenem katehet na šentjakovski dekliški šoli je redno orglal pri dekliški šolski maši. Kaplansko službo je opravljal na treh krajih: v Smledniku, v Šenčurju

pri Kranju in pri Sv. Jakobu v Ljubljani. V tej dobi se je od tu in tam v dopisih oglašal v našem glasilu.

Že kot kaplan pri Sv. Jakobu ga je njegov šef, mestni župnik Janez Rozman, na občnem zboru Cecilijinega društva leta 1886. namesto sebe predlagal za društvenega odbornika. Utemeljeval je svoj predlog s tem, da je Karlin že več let vodil petje in je izvrsten organist, da mlade moči več store in da ne kimovcev, ampak čvrstih delavcev potrebuje mlado društvo. Kakor si je na onem občnem zboru Rozman veliko prizadeval, da bi se iznebil odborništva, se mu vendar to ni posrečilo, ker so zborovalci splošno želeli, naj nikar ne izstopi iz odbora. Tako je za enkrat ostalo še pri starem. Na občnem zboru leta 1896. pa je bil blagopokojni izvoljen za predsednikovega namestnika in društvenega tajnika, ker je dotedanji tajnik profesor Gnjezda postal društveni predsednik. Tajniško službo je blagopokojni marljivo opravljal od leta 1896. do 1904. V tem letu pa je dne 10. septembra umrl tedanji društveni predsednik in urednik društvenega glasila, upokojeni profesor Janez Gnjezda. Odbor Cecilijinega društva je v seji dne 18. septembra soglasno sklenil, da prevzame odslej kanonik dr. Karlin uredništvo »Cerkvenega Glasbenika« ter pouk v liturgiji in zgodovini cerkvene glasbe na orglarski šoli. Ta dva predmeta je blagopokojni na orglarski šoli poučeval do leta 1908., torej štiri šolska leta. Na občnem zboru dne 23. septembra 1905 pa je bil izvoljen za društvenega predsednika. Ko se je v isti dobi ustanovilo Cecilijino društvo za stolno cerkev sv. Nikolaja, je bil predsednik tudi temu lokalnemu društvu. Uredništvo in predsedništvo je obdržal do leta 1910., ko je bil imenovan za tržaško-koperskega škofa. Do tedaj je bilo uredništvo lista ločeno od uredništva glasbenih prilog. S pričetkom leta 1911. pa je mons. Stanko Premrl združil obojno uredništvo v eni in isti osebi, in tako je ostalo do danes. Čast društvenega predsednika pa je na občnem zboru Cecilijinega društva leta 1911. prešla na g. p. Hugolina Sattnerja.

Priznati moramo, da se je »Cerkveni Glasbenik« za časa dr. Karlinovega uredništva zelo dvignil. Že zunanja oblika je postala ličnejša, ker je vpeljal več vrst tiska, na pr. tudi kurzivne črke. Še bolj pa se je dvignila listova vsebina, ker si je novi urednik znal pridobiti izbornih sotrudnikov. Sam pa je tudi že preje in sedaj kot urednik napisal za »Cerkveni Glasbenik« marsikaj poučnega in zanimivega. Da ne bom našteval vseh različnih njegovih člankov in poročil, omenjam samo nekatere njegove spise, na pr. o cerkveni glasbi za časa sv. Ambrozija, o sv. Gregoriju Velikem in koralnem petju, o deških glasovih v službi cerkvene glasbe, o cerkveni glasbi na katoliškem shodu dunajskem, o gregorijanski šoli (»Scuola Gregoriana«) v Rimu, o slavnostih ob trinajststoletnici smrti sv. Gregorija v Rimu. Napisal je tudi več lepih in toplo občutenih posmrtnic našim zaslužnim cecilijancem, kakor na pr. pokojnemu predsedniku in uredniku Janezu Gnjezdi, priljubljenemu skladatelju p. Angeliku Hribarju, veleučnemu profesorju in prelatu Josipu Smrekarju in drugim. V »Drobtinicah« l. 1900., ki jih je sam uredil, je priobčil tudi življenjepis pokojnega prošta dr. Antona

Jarca, prvega predsednika našega Cecilijinega društva. Leta 1902. — ob društveni petindvajsetletnici — je kot društveni tajnik sestavil lično, 93 strani obsegajočo »Spominsko knjižico«, v kateri točno in jedrnato opisuje postanek, razvoj in delovanje našega društva. Zanimivo knjižico je založilo Cecilijino društvo. Tudi kot škof je bil vedno naklonjen Cecilijinemu društvu. Leta 1927. je rad prihitel iz Maribora v Ljubljano k proslavi zlatega, petdesetletnega društvenega jubileja. V ljubljanski stolni cerkvi je ob obilni asistenci pel zahvalno pontifikalno sv. mašo, nato pa je prisostvoval slavnostnemu zborovanju Cecilijinega društva v knezoškofijski palači.

Kako je bil blagopokojni vnet za glasbo in njen procvit, je pokazal ne le z besedo, temveč tudi v dejanju, saj je v svoji velikodušnosti marsikaj žrtvoval v ta namen. Tako je že pred svetovno vojno za škofove zavode v Št. Vidu nad Ljubljano omislil na lastne stroške prav lep klavir. L. 1906. pa je v družbi z nič manj požrtvovalnim prelatom dr. Josipom Lesarjem naročil za zavodsko kapelo nove, krasne orgle. G. p. Hugolin Sattner je te orgle v svoji oceni izredno pohvalil. Izjavil je, da je videl in izkusil dovolj orgel po svetu, da pa so te orgle »mojstrsko delo, ki glede zanesljive tehnike, točnosti manipulacije, elegance in prikupljivosti glasu iščejo svoje vrste«. Orgle je izdelal naš pokojni domači orglarski mojster Ivan Milavec. Stale so takrat 6400 kron, kar je bilo za tisto dobo zelo velika vsota. S temi orglami si je blagopokojni postavil v resnici lep spomenik. Še lepši in trajnejši spomenik pa si je postavil s svojimi spisi v prosepah cerkvene glasbe in zlasti z večletnim izbornim uredovanjem »Cerkvenega Glasbenika«. Da, kdor bo pisal zgodovino cerkvene glasbe pri nas, ne bo mogel iti preko njegovega imena.

Zato ohranimo mu trajen in časten spomin v našem »Cerkvenem Glasbeniku«, posebno pa naj ta spomin nikdar ne izgine iz naših hvaležnih src!

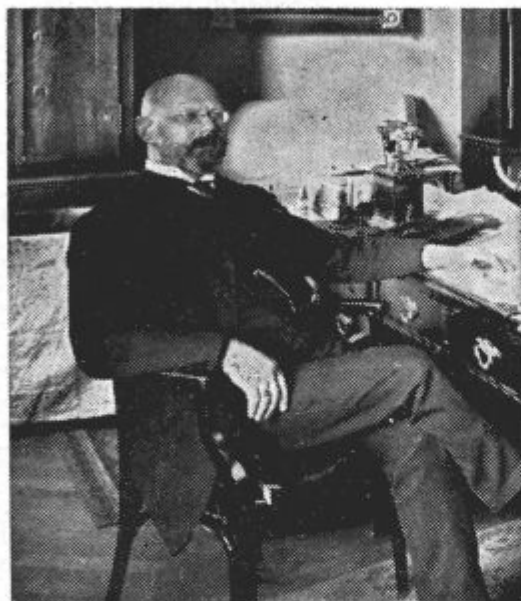
Stanko Premrl:

† Dvorni svetnik profesor dr. Josip Mantuani.

Kar težko si predstavljamo, da je za vedno odšel od nas mož, sicer že precej v letih, a do dobrih par mesecev pred smrtjo še ves svež, mladeniško živahen, neutrudno delaven, ki ni kazal še nikakih znakov starosti in onemoglosti. Pa ga je nenadoma zagrabila težka bolezen, mu izvila pero iz rok, ga vrgla na bolniško posteljo in mu prinesla prezgodnjo smrt. Mi bi radi še uživali sadove njegovega obsežnega znanja. Kako zelo je škoda, da ni dokončal vsaj svoje zgodovine cerkvene glasbe, ki jo je z vso temeljitostjo obravnaval v našem listu. In koliko drugega bi nam ta veliki učenjak še imel povedati, koliko srčnih dobrot še na vse strani izkazati. Pa ga ni več med nami. Bog ga je odpoklical.

Če komu, smo pokojnemu dr. Mantuaniju dolžni postaviti v našem glasilu dostojen spomenik. Naj bi sledeče vrste o njegovem življenju in vsestranskem delovanju vsaj nekoliko k temu pripomogle.

Dr. Mantuanijev rod izhaja iz Italije. Njegov ded Anton se je rodil v Padovi okrog l. 1774. Iz Italije je prišel v Dalmacijo, kjer je vršil svoj mizarski posel in bil hkrati tolmač za italijanski jezik. Okrog l. 1810. se je preselil v Draganič pri Karlovcu in se l. 1811. poročil z Ano, vdovo Bezjak. Po smrti te se je poročil vdrugič s Terezijo Radič. Njima se je l. 1818. rodil sin Josip, oče našega dr. Mantuanija. Dr. Mantuanijev stari oče Anton je umrl l. 1842. Oče Josip pa je prišel preko Zagreba v Ljubljano

in se tu stalno naselil. Oženil se je s Heleno, roj. Krhlikar iz Vač. Dr. Mantuanijev oče je umrl l. 1889., mati pa mu je umrla šele l. 1918. v visoki starosti 86 let.¹

Dr. Josip Mantuani se je rodil v Ljubljani 28. marca 1860 v bivši Bleiweisovi hiši Pred škofijo 15. Po končani ljudski šoli se je po volji staršev učil pet let sedlarstva in lakirarstva pri mojstru Gustavu Gahrichu in dobil od njega 8. septembra 1877 spričevalo, ki ga priporoča kot zelo zmožnega in vestnega pomočnika.² Mladi Josip Mantuani pa ni mislil ostati sedlar in lakirar; čutil je v sebi poklic

in zmožnost za kaj višjega. Že kot sedlarski vajenec se je učil latinščine in še preden je imel v rokah spričevalo za pomočnika, je že napravil sprejemni izpit za vstop v gimnazijo. Tu je seveda krasno napredoval in kot starejši po letih ter vsled svojih talentov in pridnosti užival spoštovanje pri součencih in učiteljih. Kot višjegimnazijec je bil gojenec Alojzijevišča. Gimnazijo z maturo je dovršil v Ljubljani l. 1885. Kot gimnazijca ga je mikala predvsem glasba, ki se je učil pri prof. Ant. Foersterju, in risanje pri prof. Ant. Globočniku. Po maturi je odšel na Dunaj in študiral najprej pravo od l. 1885. do 1889., potem filozofijo od l. 1889. do 1893. Na Dunaju se je s tem preživiljal, da je bil odgojitelj v raznih boljših družinah. V l. 1891. in 1892. je bil redni član c. kr. zavoda za raziskavanje avstrijske zgodovine, kjer je napravil državni izpit iz umetnostne zgodovine in zgodovinskih pomožnih ved: paleografije, diplomatike, kronologije in viroslovja (Quellenkunde). Na redno članstvo v tem najvažnejšem srednjeevropskem vzgojevališču praktičnih zgodovinarjev znanstvenikov in na diplomu tega zavoda je bil posebno in opravičeno ponosen. Filozofski doktorat iz umet-

¹ Oba sta pokopana pri Sv. Križu v Ljubljani.

² Kot vajenec pri Gahrichu je pomagal pri izvrstitvi in opremi prejšnjega ljubljanskega pogrebnege voza.

nostne zgodovine in arheologije je dosegel l. 1894. na podlagi disertacije »Über die Kleinkunst und die Kunstindustrie der Ottonenzeit 911—1024«. Glasbene študije je bivajoč na Dunaju nadaljeval pri prof. Josipu Böhmu, pri Antonu Brucknerju, Dietzu in Adlerju.

Po dovršenih dunajskih študijah je dobil povabilo iz Rima, da bi prišel na tamošnji avstrijski zavod za zgodovinske študije. Tej ponudbi se ni odzval, pač pa je sprejel od takratnega ravnatelja dunajske dvorne knjižnice pl. Hartela ponudeno mu stalno službo pri tej knjižnici, in sicer najprej kot amanuensis pri zbirki bakrorezov. Tu je imel priliko spoznati ves ustroj dvorne knjižnice in urejevati tiskane knjige. Ker je bil usposobljen tudi za glasbeno znanost in se je kot tak izkazal že l. 1892. o priliki mednarodne glasbene in gledališke razstave na Dunaju,³ mu je bila poverjena težka naloga popisati glasbene rokopise dvorne knjižnice. Dr. Mantuani je to delo točno in izborno izvršil. Njegov popis je izšel v tisku kot IX. zvezek opisanih rokopisov dvorne knjižnice pod naslovom »Tabulae codicum manuscriptorum praeter graecos et orientales in biblioteca palatina vindobonensi asservatorum« (I. zv. l. 1897., II. zv. l. 1898.). Ravno zaradi te ureditve in tega dr. Mantuanijevega popisa je postala glasbena zbirka dvorne knjižnice samostojna, dr. Mantuani pa njen prvi predstojnik, njen custos.

Poleg dela v dvorni knjižnici se je dr. Mantuani udeleževal na Dunaju tudi kot znanstvenik z mnogimi tehtnimi arheološkimi, etnografskimi in kulturnozgodovinskimi razpravami, ki so izšle v tisku bodisi samostojne, bodisi v raznih revijah. Samostojno so izšla sledeča dela: biografija prof. Josipa Böhma (1895), biografija, bibliografija in izdaja Jakob Gallusovega dela »Opus musicum« v šestih zvezkih (skupno z Emilom Bezecnyjem v znameniti zbirki »Denkmäler der Tonkunst in Österreich«), »Tuotilo und die Elfenbeinschnitzerei am Evangelium longum zu St. Gallen« (1900), »Über den Beginn des Notendruckes (1901), »Altägyptische Textilien« (1901), »Ein unbekanntes Druckwerk« (1902), »Beethoven und Max Klingers Beethovenstatue« (1902), »Das Riesentor zu St. Stefan in Wien« (1903), »Geschichte der Musik in Wien I, rimska doba do 1519« (1904), »De codicis Dioscuridei Aniciae Julianae... historia, forma, scriptura, picturis etc.« (v zvezi s Premersteinom in Wesselyjem, oddelek De picturis, 1906). Spise v raznih revijah bom naštel pozneje.

Mnogo svojih moči je dr. Mantuani na Dunaju posvetil pedagoškim svrham kot predavatelj na raznih dunajskih licejih, na višji deklški šoli, na učiteljski akademiji, na glasbeni šoli Ambrozijevega društva in na uni-
verz. Največ je predaval glasbeno zgodovino, deloma tudi glasbeno lite-

³ Priedil je v razstavi II. in III. prostor: »Stari vek in vzhod« in »Najstarejšo krščansko glasbo«, opisal oboje v strokovnem katalogu te razstave, poleg tega še »Naučni oddelek«.

raturu in estetiko, na univerzi katoliško liturgijo in še posebej mašno liturgijo⁴, bibliografijo in o notnem tisku. Zaradi teh izrednih pedagoških zaslug mu je cesar Franc Jožef I. podelil častni naslov profesorja.

Dr. Mantuani se je na Dunaju dobro počutil in bil ves v svojem elementu. Bogata dvorna knjižnica mu je nudila obilno dela, pa tudi užitka. Razen tega je živel v živahnih stikih z različnimi muzeji, knjižnicami in osebam, zanimajočimi se za tovrstno delo. Njegovo delovanje na Dunaju tudi v domovini ni ostalo neopaženo. Že l. 1895. ga je baron Schwegel skušal pridobiti za deželni muzej v Ljubljani. Malo kasneje je bil dr. Mantuani že določen za muzejskega ravnatelja v Opavi, pa je odklonil. L. 1904. so pričela ponovna pogajanja z deželnim muzejem v Ljubljani, ki so l. 1909. privedla do končne nastavitve dr. Mantuanija za stalnega ravnatelja našega takratnega deželnega sedaj državnega muzeja v Ljubljani in preselitve dr. Mantuanija v Ljubljano. V septembru 1909 je dr. Mantuani prevzel muzejsko upravo. Pri odhodu z Dunaja je prejel od cesarja zahvalo in priznanje za njegovo odlično delo v dvorni knjižnici.

Kot ravnatelj muzeja v Ljubljani je ta zavod tako rekoč prenovil, moderniziral in dvignil njegov ugled na visoko stopnjo. V svojem področju je v teku let svojega ravnateljstva ustvaril nov muzejski oddelek: muzejsko galerijo. Posebno pozornost je posvečal tudi narodopisni in arheološki zbirki. Sam je vodil arheološka izkopavanja, na novo po lastnem sistemu označil predzgodovinsko zbirko in uredil razstavo ljubljanskega škofijskega muzeja v Narodnem muzeju. Kot ravnatelj muzeja je takoj prevzel uredništvo »Carniole« in pozneje njenega naslednika »Glasnika muzejskega društva za Kranjsko oz. Slovenijo« (do l. 1924.) in primerno preuredil to glasilo. Aktivno se je udeleževal tudi pri varstvu spomenikov in l. 1911. postal član spomeniškega sveta centralne komisije za varstvo spomenikov. Od l. 1901. je bil tudi že stalno zaprišežen izvedenec v obrtno-umetniških, umetniških in narodopisnih zadevah.

Kot muzejski ravnatelj je v poznejših letih svoje službe naletel na razna nasprotovanja in nerazumevanja, kar mu je povzročilo marsikako bridko in grenko uro. Dobil pa je tudi v domovini priznanje za svoje delo, ko je bil l. 1922. imenovan za dvornega svetnika. L. 1924. je bil upokojen. Od tega časa dalje se je poleg svojega ožjega poslovnega delokroga posvetil predvsem zgodovini glasbe, ki mu je že na Dunaju in lahko rečem že v Ljubljani na gimnaziji postala življenjsko zanimanje.

Kakor na Dunaju je tudi v Ljubljani ves čas kot muzejski ravnatelj in še bolj potem po svoji upokojitvi deloval pedagoško po različnih šolah, sodeloval v različnih društvih, mnogo predaval, neprestano pisal in raziskaval. Z eno besedo: bil prosvetno vsestransko delaven.

Od l. 1920. do 1924. je poučeval na ljubljanski univerzi kot honorarni profesor antično umetnostno arheologijo in starejšo umet-

⁴ Dr. Mantuanijeva predavanja o katoliški liturgiji sem imel sam srečo poslušati, in sicer je predaval na glasbeno-zgodovinskem zavodu filozofske fakultete, ki ga je vodil glavni profesor za glasbo, dr. Guido Adler.

nostno zgodovino. Od l. 1920. je predaval na konservatoriju v Ljubljani zgodovino glasbe, pozneje še posebej zgodovino jugoslovanske glasbe, l. 1932. tudi zgodovino umetnosti. Bil je več let odbornik Glasbene Matice, v l. 1927. njen predsednik. L. 1922. ob 50 letnem jubileju Glasbene Matice je imel slavnostno predavanje o delovanju Glasbene Matice in njenem pomenu za razvoj slovenske glasbe. Ob 100 letnici Beethovne smrti (1928) je imel na drž. konservatoriju ciklus predavanj o Beethovnu. L. 1932. ob matični 60 letnici je uredil njeno glasbeno razstavo pod naslovom »Razvoj glasbe med Slovenci«. Bil je član konservatorijske, od vlade imenovane izpraševalne komisije za državne in poznejše diplomske izpite iz glasbe, kakor tudi član pred kratkim imenovane državne komisije za profesorske izpite iz glasbe.

Pri našem Cecilijinem društvu za ljubljansko škofijo je deloval kot odbornik od l. 1911. dalje do svoje smrti. Od l. 1931. dalje je bil podpredsednik. Sej se je udeleževal zelo redno; le redkokdaj ga je kak nujnejši opravke zadržal, da ni prišel. L. 1913. je bil imenovan za člana cerkvenoglasbene komisije za ljubljansko škofijo, ki je takrat štela 11 članov; danes so v nji samo štirje člani. Za nadzornika organistov je bil l. 1913. imenovan s P. H. Sattnerjem vred za dekanijo ljubljanske okolice; pozneje po novi uredbi (od l. 1930.) je bil nadzornik za kočevsko in šmarsko dekanijo. Kot tak je pred leti pregledal stanje korov v ljubljanski okoliški dekaniji in v l. 1931. nadzoroval kore v šmarski dekaniji. Posebno vestno in temeljito je opravil svoja — žal zadnja — nadzorovanja, vse kore natančno popisal in opremil svoja poročila z zelo važnimi pripombami in nasveti. Na naši orglarski šoli je poučeval zgodovino cerkvene glasbe od l. 1918. dalje, l. 1928. predaval učencem tudi o lepem vedenju. Njegovo posebno marljivo sodelovanje pri »Cerkvenem Glasbeniku« bom opisal pozneje.

Večkrat in jako rad je predaval na cerkvenoglasbenih tečajih: na Dunaju l. 1906. in v Gorici l. 1907. o cerkvenoglasbenem slovstvu po tridentinskem cerkvenem zboru do novejših časov, v Ljubljani l. 1908. o gregorijanskem koralu, njegovem postanku, razvitku in uporabi, v Ljubljani l. 1911. o zgodovinskem razvoju cerkvene pesmi na Slovenskem. Za cerkvenoglasbeni tečaj v Ljubljani l. 1914., ki se pa zaradi nastale vojne ni vršil, je imel pripravljeno predavanje o zgodovini instrumentalne glasbe v cerkvi.

Izmed raznih drugih mnogih dr. Mantuanijevih predavanj omenjam še nekatera. V Leonovi družbi na Dunaju je imel več predavanj, na III. mednarodnem glasbeno-znanstvenem kongresu na Dunaju l. 1909. je predaval v IV. sekciji v oddelku za bibliografijo, organizacijska vprašanja in glasbeni zemljepis, v Ljubljani je l. 1921. predaval v Mestnem domu o Bachovem pasijonu po sv. Mateju. Ciklus predavanj o razvoju slovenske glasbe je imel minulo leto v ljubljanskem radiu. Zadnje predavanje je imel letos meseca januarja — že bolan — v Prosvetni zvezi o pokojnem skladatelju Franu Gerbiču.

(Konec prih.)

Na pragu novejše glasbe.

(Dalje.)

In to ravno v nasprotju z romantiko, ki se topi v harmonskem bogastvu, ki to bogastvo harmonij znova in znova odkriva, ki ji čar harmonij blesti pred njo kot dežela sanj in razkošnosti. Akord kot tak je sploh največji sovražnik abstraktnosti, je pravo in prvobitno utelešenje čutnosti¹ v glasbi. Ritem, v kolikor se vsiljuje domneva: da pomeni ritem razčlemba v perijodičnost kot nujno in k bistvu spadajočo — ritma v tem smislu novejša glasba ne pozna; oblika ostane, boj je naperjen onemu videzu matematičnega merjenja in razčlenjenja melodične linije. Celo zvok kot tak se mora znebiti vsega tega, kar imenujemo čutnost, ali je kakorkoli ž njo v zvezi.

** Nadaljnji protest proti romantiki označujemo s pojmom — barbarsko. To ni isto kot primitivno (začrtano, nerazvito); primitivno, če je pristno in ni nalašč vneseno oziroma mišljeno kot reakcija — znači prvobitno, začetno, ki hrani v sebi kali razvoja, kateremu sledi nadaljnje, ki je v razvojni stopnji — višje vrednosti. Barbarsko znači nekaj stalnega, divjega, kar je razvojni možnosti odtegnjenega, kulturi nasprotnega in njej se zoperstavljaajočega.

Ni pa ta zadnji znak eden izmed splošnih znakov novejše glasbe. Nastopi le pri nekaterih njenih predstavnikih, ne pa pri njihovih predhodnikih. Pri Mahlerju n. pr. ne najdemo nobene sledi tega zgoraj označenega znaka, čeprav je bil on eden prvih, ki je uporabljal heterofonijo, ki spada tudi pod umetnostni izraz tega, kar imenujemo »barbarsko«; Mahlerju je heterofonija višek umetnostnega izraza, simbolični znak, v nekih ozirih naslanjajoč se še na harmonijo: zadnji napor, ki je v nameri čim točnejšega izraza prispel prav do skrajnih meja izraznih zmožnosti in še čez. Drugače in zopet slično Mahlerju je s heterofonijo pri Schönbergu: njemu je heterofonija naravnost zanikanje vsega harmonskega, vendar pa je tudi to strogo zanikanje še zmeraj neki ozir, ki se prikazuje kot neizbežni imperativ, na drugi strani pa kot najmočnejša odvisnost. Pač pa manjka Schönbergu eden najmočnejših izraznih pomočnikov za podčrtavanje tega, kar imenujemo »barbarsko«; manjka čisti, prvobitni ritem. Ritem znači in izraža zmeraj nekaj pozitivnega, kar kljubuje zmeraj zanikanju in razpadu; ritem je prvobitnejši kot zvok: ritmu zadostuje le šum in se mora že uveljaviti.

V zvezi z obema imenovanima je tudi Busoni z mnogimi deli, med katerimi je posebno značilna »Indijska fantazija«. Vendar ljubi Busoni le bolj jasne poljane eksotičnosti, da bi premagal evropski izraz, čeprav ga s tem ravno še poudari. Tudi eksotičnost mu je bila le bolj kot igračkanje, eksperimentiranje, ljubil je vse ono, kar je nosilo le majhno noto iz tujega sveta, da bi mogel sebe, svojo osebnost čim bolj zakriti in zasenčiti; imel je sicer željo in težnjo po prvobitnosti, ni pa imel te sile, da bi to težnjo izoblikoval.

Vkljub malemu številu zastopnikov te smeri, pa ta smer »barbarskega« vendar ni enomiselna, da bi le eno razlago oziroma tolmačenje prinesla. So med novejšimi glasbeniki nekateri, ki jim je vrnitev k barbaričnosti, posnemanje tega — zadnja možnost, da se izognejo vsaki ponazorujoči, naturalistični, čustveno — pobarvani razlagi njihove glasbe: pač čista, stvarna muzika. To je popolno zanikanje vsake umetnosti — umetnost in narava naj bosta eno.

Skrito in zdvojeno upanje tiči v ozadju za takimi poskusi, da bi se — kot nekaj v starodavnosti — s tem, kar nazivamo barbarično, družilo tudi to, kar nazivamo magično. Vsakomur je takoj jasno, da je tovrstna muzika od

¹) oziroma čustvenosti. Ur.

** Das neue Musiklexikon (str. 446).

skupnega toka odrezana, zgolj posnemanje tega, kar nazivljamo »barbarsko«, da ji manjka zveza s telesnim in duševnim položajem barbarskega človeka: opojnost, izpodbudljivost v tem stanju se nahajajočega človeka. Sproščanje in osvobojenje ritmičnih spon, šumnost zvoka, brutalno uničenje ornamentike: vse to je prazno, brezmiselno, neorgansko.

Izjemo tvori tukaj *Bela Bartok*, ki je n. pr. spisal *Allegro barbaro* — za klavir in ta pojem ima tukaj drugo ozadje. — Bartok stavlja barbaričnost, ki se izživlja v ritmičnih daljah prvobitne monotonije v melodični svojeglavnosti, v neharmonskih trenjah — v svojo bogato razvito umetnino: vse to je kvas organizma njegove muzikalne govorice, eden izmed krajnih polov v velikem loku izraznih zmožnosti. Zdi se, da se je v ruski glasbi, to kar imenujemo »barbarsko« — najčisteje ohranilo. Vsi vplivi od vzhoda niso mogli tega prvobitnega zadušiti: ravno protest proti temu vplivu dela to, kar je pristno ljudskega, kot zares na poseben način poudarjeno, rusko, barbarsko.

Kot specialni skladatelj z zgoraj omenjeno noto v novodobni glasbi velja Igor Stravinski, čeprav to ni edina oznaka njegovega dela. On je v toliko bolj barbarski, v kolikor je Francoz, kot v kolikor je Rus. Od parodije se je obrnil k objektivnemu prikazovanju nenačnega, fantastičnega, brezmiselnega (mehaničnega) in od tukaj do seriozno — prgiastičnega, (šumnega); slednjič je došel do neke moderne preprostosti, ki najde svojo izrazno vrednoto, samo v nekem odnosu do umetnostnega.

Višek zanikanja vsakega čuvstva dosežejo oni skladatelji, ki postavljajo svojo glasbo na popolnoma nove, prvobitne osnove n. pr. zastopniki atonalnosti, katerim je glasba zgolj mehanična kombinacija temperiranih poltonov: enako tudi zastopniki $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$ tonskega sistema; da pa za zgolj čisto zanikanje takšnih osnov ne potrebujemo, nas je dovolj poučil Arnold Schönberg.

*

To je v splošnem nekaj iz kompleksa teženj in smeri, ki se križajo v novodobni glasbi. Brezpomembno je, njej priporočiti povratek k naravi, k velikim glasbenim vzorom preteklosti, priključitev na velike neposredno idoče mojstre. Ta povratek je ravno onemu nemogoč, ki jasno čuti silo vzorov, njih nepovračljivost, njihovo nemožnost, da bi posredno učinkovali. Za vsemi temi deli nove glasbe, v kolikor so pristna — stoji neomajeno volja prikopati se do nove preprostosti in moči; vprašanje je, ali bo dosegla novi cilj: izven vsake diskusije pa je, da je ravno ona močno razširila izrazna sredstva v glasbeni govorici: da je vzbudila smisel za čisto glasbo, ne samo navdušenje. Da dandanes Bach, Händel, Mozart, drugače učinkujejo — kot za časa Wagnerja — je iskati vzroka v nekem časovnem čustvenem razpoloženju — ki ga je dvignila tudi nova muzika.

To bi bilo nekaj najbolj splošnih znakov, ki se v čudnih zvezah in oddelkih prikazujejo v delih sodobne glasbe. Razumljivo je, da je možno debato v tem vprašanju kar najbolj raztegniti, ker se gibljemo najbolj na opolzkem terenu, kjer je možnost subjektivizma tako pri skladateljih samih kot tudi pri kritikih najbolj odprta.

*

Drugo nič manj važno in hkrati enako težko rešljivo vprašanje je vprašanje časa: od kdaj nazaj, kako daleč nazaj moremo postaviti razgledni stolp, iz katerega moremo gledati tista dogajanja, ki spadajo v območje tega, kar imenujemo novejša, sodobna glasba?*

Zopet se povrnemo k — v začetku postavljenemu — vprašanju. Kaj je sploh »nova muzika«? Ali razumemo pod tem pojmom muzikalno delovanje

** Westphal: Die moderne Musik (str. 9).

sedaj živečih glasbenikov? Ali je to naziv za vso sedanjostno glasbeno produkcijo kot tako? Nikakor! »Nova muzika« je pojem zase, ona nastaja iz popolnoma drugačnih predpostavk kot naše prejšnje glasbeno delovanje: ona je sploh popolnoma nov pojem. — Toda vse to, kar se našim sodobnikom, sovrstnikom, prikazuje kot tako zvana »nova muzika«, bi danes po vseh prilikah sodeč niti ne ekzistiralo, če bi se ne bil izvršil preokret in nadaljnji razvoj v tem smislu, ki je zadel vse naše duhovno življenje, dalje naša politična, gospodarska, znanstvena in umetnostna naziranja zadnjih 30—40 let.*

Če namreč natančneje zasledujemo smisel, namen in vrednoto posameznih del naših sodobnih skladateljev in če skušamo doumeti tudi njih psihologično stran, ki jo ta dela očrtujejo, lahko takoj spoznamo, da giblje tudi tukaj ista sila, ki je tudi sicer v našem socialnem življenju glavni moto: upor proti vsemu obstoječemu in podedovanemu, zanikanje vsega tega, kar je prej veljalo kot lepo in dobro: skratka, to kar označujemo z besedo revolucija. Revolucija podira vse veljavne postave in postavlja na njihova mesta nove, ki z vsemi predhodki kratkomalo pometajo. Prav isto doživljamo v glasbi, sploh v vseh panogah umetnosti: slikarstvu, plastiki, poeziji. Kot da bi povsod nastopilo hipno prebujenje, zavest prava osebnosti, dalje zahtev, ki jih človek — kot individualna osebnost — sme staviti na ta svet. Fanatizem sportnega udejstvovanja, ki je zagrabil ljudi vseh narodnosti, navdušenje za vse, kar je nenavadno, senzacionalno, silno, ugajanje in hvalisanje rekorderjev: — vse to priča za to, da je naš čas drugače usmerjen kot prejšnji, da stremi k drugačnim idealom, kot jih je imela predidoda doba. Nič ni bolj naravnega, kot da se vse to tudi v umetnosti izraža in uveljavlja.

Da je to vprašanje res težavno, dokazuje že to, ker se temu vprašanju tudi najnovejša znanstvena dela čim pravilneje in oprezneje izmikajo. Razumljivo je to iz dejstva, da je veliko lažje treznejše zasledovati in uspešneje ugotavljati o umetnostnih vrednotah del davnih minulih dob, kot pa časov, ki so nam blizu, o katerih se naziranja vsestransko križajo in se tako nasprotstva včasih neverjetno daleč stopnjujejo. Strogo zgodovinska tla zapuščamo, čim bolj se bližamo sedanjosti. Strogo stvarni (objektivni) način opazovanja se nehote menjava in družijo s subjektivnimi (osebnostnimi) mnenji, katera so pa vódena večkrat bodisi po antipatijah bodisi po simpatijah — morda tudi ne zavedno, ampak nehote in nevede. Glavno načelo znanstvenega razpravljanja v takem ozračju različnih in večkrat nasprotujočih si mnenj mora biti, da skuša vsa različna in zlasti nasprotna mnenja kolikor mogoče izravnati in precej visoko potegniti vsem skupno črto: enaki način izravnave se mora najti tudi med ugotovitvami zgodovinpisca, kot tudi dnevnega kritičarja.

Izmed glasbeno zgodovinskih knjig manjšega obsega je Kothe-Prochazkova,* ki pa ima prav redko lastnost, da je zelo točna, hkrati pregledna in poučna. Ona zaznamuje dobo od 1848 do 1900 kot moderno dobo in to takole utemeljuje: Pravi dedič Berlioz-ja kot nosilec in najmodernejši razvojni činitelj zamisla programske glasbe je Liszt. Tako začenja Berlioz novo dobo: nova — romantična ali nova — nemška šola postane vodilna, boreč se ravno v dneh revolucije za osvoboditev vseh vezi, zlasti še za osvoboditev spon od vseh do tedaj veljavnih oblik. Novoromantiki razbijejo simfonično obliko v instrumentalni glasbi in prevlado arije v operi, osvobode se verig tonovske lestvice in se navdušujejo za moderni pojem tonalitete v smislu novih idej, ki jih je Fetis izoblikoval v svojih muzikalno-filozofskih predavanjih leta 1832.

Tako se zrealijo tudi v glasbi one dobe vsa velika revolucionarna stremjenja in prizadevanje za osvobojenje onih dni in prevratno leto 1848 — kot značilno v splošni politični zgodovini — pomenja tudi začetek naše moderne

* Radiowelt (letnik VIII. št. 10).

* Kothe-Prochazka: Abriss der Musikgeschichte (str. 291).

— ere v glasbi. Njeni revolucionarji se zovejo Franc Liszt in Rihard Wagner: ta dva šele dasta glasbi najnovejšo v Berliozjevih potezah — naznačeno fiziognomijo z drugo besedo — slog. Predvsem je omeniti glasbo v »Tristanu«, v kateri koreninijo vsi moderni in najnovejši: Mlado-nemci, mlado-francozi in mlado-italijani.

**Dr. Adler stavlja v svoji knjigi letnico 1880 kot tisti razgledni stolp, pri katerem se začne pogled naprej. Romantika gre proti zatonu, vendar se že kažejo ob tem času novi znaki, pljuskujejo novi valovi, ki kažejo, da se bliža nova doba. Zaton romantične dobe kažejo naslednje letnice: Rihard Wagner umre 1883, Liszt 1886, Cesar Franck 1890, Bruckner 1896, Brahms 1897. S Parsifalom je zaključena romantična opera, nekateri poskusi obuditi jo zopet k življenju so sicer važni, vendar brez življenjske sile. V spremstvo romantike stopajo skladatelji, ki so ohranili tega duha sem v 20. stoletje: Hugo Wolf, Mahler in Pfitzner — da samo vodilne imenujemo. Vezi med preteklostjo in sedanostjo, so pri raznih skladateljih in pri raznih narodnostih prav svojske in različne. Najznačilnejši primer sunka naprej v novejši čas, zveza preteklosti s sedanostjo je opera Boris Godunov (1874) in pesmi Musorskega, ki so bile zložene tudi v isti dobi. Mlada ruska šola stoji pod vplivom Berlioz-ja, Liszt-a, Wagner-ja in znači tudi enačico k pesnitvam Tolstega in Dostojevskega. — Nekako istočasno 1870 je pisal Grieg glasbo k Peer Gynt-u in otedaj je vpliv severnih narodov in njih značaja v glasbi zmeraj večji in vplivnejši. V 80 letih se prebujajo Hugo Wolf kot lirik in instrumentalna dela te dobe od Riharda Straussa temelje še na poprišču romantike, zlasti njegove simfonične pesnitve. Mahler napiše — programski glasbi sicer nenaklonjen — prvo simfonijo, ki spada tudi približno v isti čas. Njegovo deveto simfonijo štejejo nekateri med začetne pojave revolucije v nemški glasbi. V njej najdemo najprej izredno drznost v vodenju glasov in v rabi drugih izraznih sredstev.

Francoz — prav za prav Belgijec — Cesar Franck postane izhodišče in hkrati preobratna točka neke novonastajajoče smeri v Franciji, ki doseže v naslednji razvojni dobi v Debussy-ju prvi višek. Posameznih razvojnih etap in oddelkov sicer ni mogoče po kakšnih gotovih dobah meriti, toda tudi tu velja stare grški rek: vse teče, vse se razvija.

Nastajajo duhovna valovanja, ki jih z gotovimi gesli naslavlja. Na eni strani simbolizem, impresionizem, na drugi strani naturalizem in realizem. Vsa ta valovanja in stremjenja se zlasti jasno javljajo v upodabljalni umetnosti in poeziji: n. pr. Verlaine, Baudelaire, Maeterlinck, Oskar Wilde, Rihard Dehmle, Hofmannsthal — in sicer v živi mešanici, s posebno ostro zarezanimi diferencami. Glasba se je s svojim trdo zvarjenim organizmom dolgo upirala. Vzrok leži še zlasti v tem, ker si glasbe brez impresije, brez simbolike na splošno sploh ne moremo misliti in je mogla najnovejšemu gibanju ekspresionizma nasproti postaviti najvažnejše dejstvo razvoja, in sicer: izraznost in njeno izpopolnitev. V dobi zadnjih dveh desetletij preteklega stoletja je tudi glasba začela z eksperimenti, ki so njeni naravi bistveno nasprotni. Od vseh teh izmov je verizem Italijanov realno dovteten: to pa zlasti zaradi uporabe takih libretov v operah. Tudi v drugih deželah se je pokazal. Največjo notranjo izpopolnitev doseže italijanska opera v Verdijevem Falstafu (1893), ki znači hkrati muzikalno zvezo vsebinsko si nasprotujočih prizorov. Vpliv Wagnerja se bliža hitremu preobratu in ta preobrat se v različnih deželah različno očituje. Pa še leta 1901 stoje Schönbergova Gurelieder deloma v območju Wagnerjevega ozadja.

Dobo po l. 1848 imenujemo dobo narodnega prebujenja in nacionalnega združevanja. Ker spada Wagnerjeva življenjska doba v dobo hudih socialnih

** Adler: Handbuch der Musikgeschichte (str. 900).

revolucij in ker so romantična stremjenja budila narodno zavest in ponos, je oboje, zlasti pa poudarek nemštva in germanstva v Wagnerju tako očit. Proti vsemu temu, tako proti Wagnerju kot tudi prevladi nemške glasbe, je pa nujno nastal odpor in posledica tega je tudi porast narodne samozavesti v glasbi evropskih narodov: Čehov, Poljakov, Rusov, severnih narodov itd. Tudi to dejstvo nas sili k temu, da začenjamo z novo glasbo od Wagnerja dalje. Že to daje novejši glasbi popolnoma nov značaj, da se toliko novih mladih narodov začenja udeleževati na pozorišču evropske glasbe v primeru s prejšnjim časom. Različne so sile, ki se udeležujejo, včasih narazen stremeče, zopet drugič k istemu cilju se nagibajoče, enako različni tudi uspehi in deli, ki nastajajo.

Nacionalizem se poskuša z internacionalizmom, ki gre za tem, da si ustvari mednarodno glasbeno govorico. Immer weiter werden die Bogen gespannt, auch überspannt (loki se zmeraj bolj natezajo, celo prekomerno natezajo). Opazujemo vihar in navzkrižje slogov — glasba drči v brzici navzdol. Vse to gibanje je od leta 1880 dalje v porastu, naravno se mora razviti do krize, ki privede do razčiščenja, kot je bil primer v začetku 17. stoletja. Vsa ta dolga doba ima prehodni značaj, privede do hude zaostitve razmer, ki nujno vodijo do jasnosti. Poleg teh naprednih stremljenj obstoji skoraj istočasno še konservativna smer, ki je klasicističnim in romantičnim idejam naklonjena. Altes steht neben Neuen und Neuesten, Bewusstes neben Unzulänglichen, so dem »Futurismus«, dem die Zukunft sicher nicht gehören wird.

Vsa ta doba torej po l. 1880 ali 1890 leži pred nami. Kdo naj se tukaj znajde in pove način, kako naj pridemo do jasnosti. Možnosti je gotovo veliko: izberimo si eno pot in iz višine tiste poti glejmo na drugo, morda večje ceste, morda manjše stranpote: da si le v tem pragozdu mnenj in vprašanj in dvomov utiramo gaz za silo, vse nadaljnje bo šlo lažje in hitreje.

Pojem moderen se je izoblikoval za nas bolj in bolj kot neki skupni pojem: *Sammelbereichung* gotovih umetniških smeri sedanjega estetskega ustvarjanja. Mi govorimo o moderni glasbi v tistem na videz.

Stanko Premrl:

Razgledi po naših korih.

(Konec.)

Tretjeletnik Lavrič Adolf poroča o cerkvenem petju v Žužemberku.

»Na Novo leto smo peli Gruberjevo latinsko mašo. Božične pesmi o božičnih praznikih so se pele pa sledeče: Premrlove iz zbirke »Slava Bogu v višavi« str. 1., 4., 6. in 7. in istega skladatelja »Le spi«. Poleg teh še več lepih pesmi iz Sicherl-Premrlove zbirke. Iz »Božjih spevov«: Tomčeve: »Presveta noč«, »Angelsko potje« ter »Jezušček na slamici« iz »C. Gl.« Končno še več drugih. Pevski zbor šteje 6 sopranov, 8 altov, 3 tenore in 11 basov; semtertje tudi nekoliko več. Vaje imajo enkrat na teden ob četrtekih zvečer. Žal, da pevci niso vedno redni in jih včasih precej manjka. Taki pevci pevovodju otežujejo delo. Kadar pa so vsi zbrani, kar dobro zapoje. V splošnem izvajajo starejše in novejše pesmi. Latinska maša je vsak praznik. Ob nedeljah poje pri jutranji maši mešani zbor, pri glavnem opravilu je ljudsko petje. Pri nas so se ljudje zelo živeli v ljudsko petje. In s tem je pevski zbor razbremenjen. Prej pa je bilo za mnoge pevce, zlasti za bolj oddaljene, težko in naporno hoditi po dvakrat dopoldne na kor.

Drugoletnik Marolt Anton poroča o petju o božičnih praznikih v Dobropoljah.

»Božične pesmi smo peli iz raznih zbirk. Iz Sicherl-Premrlove »Pridite molit Jezusa« več pesmi, iz Premrlove zbirke »Slava Bogu na višavi« str. 4., 6. in 7., iz Viktor Čadeževe zbirke »Rajske strune zadonite« str. 2., 6. in 17. Na sveti dan pri 10. maši smo peli Schweitzerjevo latinsko mašo. Vsak praznik so bile pete litanije in je pri tej pobožnosti bilo ljudsko petje. Odpevali so prav lepe božične pesmi. Na praznik sv. Štefana je pel moški zbor, ki šteje 24 pevcev in je glasovno zelo dobro ubran. Ustanovljen je bil komaj pred dobrim pol letom in prav dobro napreduje.«

Prvoletnik Pirc Valentin poroča nekaj malega o petju na Novega leta dan v Škofji Loki.

»V farni cerkvi so se pri slovesni sv. maši pele slovenske božične pesmi: Sattnerjeva »Zvonček«, Hladnikova »Zakaj svetloba« in dve starejši pesmi poznanih skladateljev. Latinsko so peli na koru samo odgovore. Na koncu sv. maše so zapeli *Tantum ergo*.¹

V kapucinski cerkvi se je vršila navadna sv. maša, pevci pa so peli tudi same v to cerkveno dobo spadajoče pesmi.«

Prvoletnik Ponikvar Janez je izročil sledeče poročilo o cerkvenem petju o božičnih praznikih v Cerknici.

»Na Novo leto so se pri jutranji maši izvajale pesmi iz Čadeževe in Sicherl-Premrlove zbirke. Pri deseti maši smo peli Gruberjevo latinsko mašo »Mater Dolorosa«, Foersterjev »Asperges« in »*Tantum ergo*«. Na praznik sv. Treh kraljev pri jutranji sv. maši zopet primerne pesmi iz prej imenovanih zbirk. Pri deseti sv. maši Hladnikovo latinsko mašo, med darovanjem Riharjevo »Razglašenje Gospodovo«. Pri popoldanski službi božji je ljudsko petje, ki se zelo lepo razvija. Prav bi bilo, da bi se ga tudi pri sv. mašah bolj posluževali. Gosp. organist je zelo marljiv, ima prav dober pevski zbor.«

Prvoletnik Porenta Janez poroča o petju na Novega leta dan v Hinjah.

»Pri prvi sv. maši smo peli pesmi iz Čadeževe in Sicherl-Premrlove zbirke in Premrlovo »Le spi, nebeško Dete ti«. Ob desetih se je pri slovesni sv. maši pelo vse latinsko. Pri litanijah so peli s pevci na koru tudi drugi ljudje po cerkvi. Naš zbor ima 12 članov in članic: 7 žensk in 5 moških.«

Prvoletnik Povše Josip podaja nekaj malenkosti o cerkvenem petju v kapiteljski cerkvi v Novem mestu.

»Ko je tukajšnji organist gospod Ignacij Hladnik stopil v zasluženi pokoj, je stopila začasno na njegovo mesto gdč. Lenčka Vidmar. Ker g. Hladnik ob vstopu v pokoj ni zapustil nobenega pravega pevskega zbora, si je morala gdč. Vidmar sama nabrati pevcev. Sedaj šteje pevski zbor okrog dvanajst pevk in pevcev. O božičnih praznikih so peli pesmi največ Riharja, Belarja, Hribarja, Gruberja, Vodopivca, Premrla in Hladnikovo latinsko mašo. Petje in orglanje mi je bolj malo ugajalo. Pri orglanju je premalo razlike med navadnimi nedeljami in velikimi prazniki. Ljudsko petje se je pričelo polagoma upeljavati.«

Prvoletnik Prus Jože poroča o cerkvenem petju v Metliki.

»Na praznik obrezovanja Gospodovega smo peli sledeče pesmi: Foersterjevo »Srečno začeto bodi nam leto«, Belarjevo »Glej zvezdice božje«, Zupanovo »Zvezde svetlo sevajo«, Premrlovo »Le spi« in Hribarjevo »V zakramentu«. Petje

¹ Bolj v redu oziroma manj napačno bi bilo ravno narobe: latinska maša in »V Zakramentu vse sladkosti«. Ur.

je precej dobro, ker se g. organist res potrudi, da bi dosegel pri zboru lepe uspehe. Moški zbor je precej močan, tudi ženski zbor je v zadnjem času dokaj narastel.«

Drugoletnik Šušteršič Franc je napisal poročilo o cerkvenem petju na Krki.

»Na Novega leta dan so peli iz Čadeževe zbirke: »Pred tebe, božje Dete«, »Dete rajsko«, »Podati hočem ti srce«; iz Sicherl-Premrlove zbirke: »Božji nam je rojen Sin Zveličar preljubi«, »Zveličar nam je rojen«; iz Mavove zbirke »Ave Jezus« št. 9. in Foersterjevo »Novoletno« iz Cecilije. Sedanje petje na Krki je slabo. Pevski zbor ima namreč samo pet pevk: tri sopranistinke in dve altistinke in so pevke še neizvežbane. Pod vodstvom prejšnjega organista g. Grandoveca je bilo petje zelo lepo; posebno se je odlikoval moški zbor, ki je štel 24 pevskih moči, mešani pa okrog dvajset. Čim pa je pričel novi organist, se je radi nekega nereda na koru pevski zbor razbil in ga žal še do danes ni bilo mogoče več spraviti skupaj. Prejšnjega dobrega zbora je zelo škoda. Žal so tudi orgle stare in malo več porabne. V delu so že nove orgle, ki jih izdeluje g. Jenko. Denarja za nje je nabranega že tri četrtine. — Pred kakimi dvanajstimi leti so bile na Krki o velikih praznikih še pete latinske maše. Zdaj ni nikoli nobene več. Pri naših mašah se poje danes slovensko, samo odgovore odpevajo latinsko. Organist, ki bo hotel na Krki napraviti red bodisi glede latinskih maš bodisi glede petja, bo imel dosti dela. Naj bi se to delo čim prej pričelo!«

Drugoletnik Turk Ivan je izročil seznam skladb, izvajanih o božičnih praznikih l. 1932/33 v župni cerkvi sv. Jurija v Starem trgu pri Ložu.

»Latinske maše: Mavova v čast Vincenciju Pav., Gruberjeva v čast Kraljici presv. rožnega venca op. 185. Spremenljivi spevi: Hladnikova ofertorija »Tui sunt coeli« in »Reges Tharsis«. Drugo se je recitalo. Tantum ergo: dva Gruberjeva, en Riharjev, en Vodopivec, en Kimovčev. Božične pesmi: Premrlova: »In zopet prišla noč si svetac« (v F-duru), Tomčeva »Angelsko petje«, nekaj Zeleznikovih, ena Gruberjeva, več pesmi iz Čadeževe zbirke, več iz Sicherl-Premrlove. Razen teh Sattnerjeva »Sv. Štefan« in Mavova »Trije kralji«. Ker je v zboru dve tretjini novih pevcev in pevk, ni bilo mogoče naštudirati več novejših skladb.«

Prvoletnik Vrhovnik Maks poroča iz Tunjic pri Kamniku, da so na praznik Obrezovanja Gospodovega peli božične pesmi: »Glej zvezdice božje«, »Prišla je noč«, »Le spi«, »Zvonovi zvonite« in druge. Petje je dokaj dobro.«

Tretjeletnik Zajc Franc poroča o cerkvenem petju na Novega leta dan v Velikem Gabru, podružnici župnije Št. Vid pri Stični.

»Peli smo sledeče pesmi: Blagoslovno »O Jagnje božje, luč sveta«, Zupanovo »Božji nam je rojen Sin«, Riltarjevi »Naglo, naglo čas beži« in »Leži tam božje Detece« ter Levičnikovo »Detece božje«. Naš zbor šteje 14 pevskih moči: osem žensk in šest moških. Pojo večinoma stare pesmi, nekaj pa tudi novejših Premrlovih in Kimovčevih, ki jih je naučil organist iz Št. Vida g. Pavel Žagar.«

Prvoletnik Završan Franc piše o cerkvenem petju v Polhovem gradu:

»V glavnem manjka pri nas novih orgel. Pri starih so že za časa vojske pobrali vse kovinaste piščali, in tudi pedal ne odgovarja. Naš zbor je bolj malo izvežban. Pri petju se pogreša točnega ritma in pravilne izgovarjave. Poleg tega je zbor za našo precej veliko cerkev prešibek. Treba bi bilo dobiti nekoliko več pevskih moči. Sicer pa izvajajo včasih tudi težje skladbe še precej dobro.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc o stotoj godišnjici njegova narodjenja.

(Dalje.)

L. 1870 je Zajc prišel v Zagreb. Tu je pričela zanj in za hrvatsko glasbo nova doba. Zajc se je obrnil od italijanskih in nemških vzorov in naslonil bolj na izvirne motive slovanske narodne glasbe. V tem času si je kot skladatelj hrvatskih oper in raznih drugih večjih glasbenih del: kantat, maš itd. ter kot ravnatelj opere in glasbene šole Hrvatskega Glasb. zavoda stekel nevenljivih zaslug. Dr. Goglia popisuje to dobo Zajčevega glasbenega udejstvovanja v štirih odstavkih.

Zajc je takoj po prihodu v Zagreb nastopil svojo službo v hrv. gledališču in Hrv. Glasb. zavodu. 24. februarja 1870 je prvič dirigiral v gledališču svojo opereto »Mesečnica« in »Momec na brod«. Bila je to res slavnostna predstava; prihod Zajčev pravo narodno slavje. Avgust Šenoa pravi, da se je ta dan rodila stalna hrvatska opera. Zajc je vodil in izvajal najprej operete, prehajal pa polagoma k operi. 18. aprila 1870 je že izvajal svojo komično romantično opero »Boysiska vještica« in sicer z domačimi pevci in godbeniki. V septembru 1870 je bil imenovan za artističnega ravnatelja opere ter je kot tak dobil pravico nameščati in odpuščati operno osebje; sam je bil odgovoren za napredek gledališča in je sam določal repertoar. V tem letu je dovršil svojo opero »Mislav« in se mu je — če tudi po raznih neprilikah in zaprekah — posrečilo, da jo je že v oktobru postavil na oder. Opera »Mislav« ima tri dejanja, besedilo je od Franja Markovića, režiser je bil Josip Freudenresch, pevci pa Ban, Gjurkan, Kašman, Gerbič in pevka M. Lesić. Za operama Lisinskega »Ljubavi zloba« in »Porin« — ki pa so jo uprizorili prvič šele l. 1897 — je bila opera »Mislav« prva hrvatska opera. Hrvatje so se veselili, da se je po italijanskih, nemških in ogrskih operah vsedla na prestol zagrebške Talije tudi hrvatska opera. 2. oktobra 1870 so smatrali kot rojstni dan hrvatske opere. Opero »Mislav« so dali v Zagrebu vsega skup desetkrat, l. 1874 tudi v Pragi.

Istega leta je Zajc dovršil razen tega še več simfoničnih in zborovskih skladb. V spomin banu Josipu Jelačiću pa je zložil Requiem za soli, moški zbor, godalni kvartet, orkester in orgle (op. 244). To leto je v gledališču prirejal tudi dobrodelne koncerte v obliki »Kvodlibeta«: med domače skladbe je vlagal odlomke iz italijanskih oper, seveda v hrvatskem jeziku. Tudi pri teh koncertih sta sodelovala Slovenca Gerbič in Kašman. V Hrv. Glasb. zavodu je Zajc priredil koncert v slavo sv. Ceciliji.

L. 1871 je po 25 letih došlo zopet do izvajanja Lisinskega opere »Ljubavi zloba«, kar je izzvalo pri občinstvu mnogo navdušenja. 16. julija 1872 je bila premijera druge Zajčeve opere »Ban Leget«, narodne hrvatske dramatične opere v treh dejanjih in petih slikah. Med osebami, ki so nastopile v tej operi, se nahajata zopet Kašman in Gerbič. Overturo te opere so pogosto izvajali na raznih glasbenih prireditvah. Pozneje je celo to opero preuredil Zajčev učencec Božidar Širola in so jo v novi obliki izvajali 22., 23. in 24. januarja 1918.

L. 1873 je Zajc izvajal Gounodovo opero »Faust«, prvič Smetane »Prodano nevesto« in Verdijevo opero »Rigoletto«. Nameravajoč osnovati jugoslovansko »Spieloper«, je pričel zlagati opero »Master John«, ki mu je zanjo dr. Ivan

Dežman skiciral besedilo. A Zajc je dovršil le prvo dejanje; Dežman je namreč med tem časom umrl in Zajc opere ni nadaljeval. Partitura prvega dejanja nosi znak: op. 322. Prav tako nedovršena je ostala srbska opera »Branković«. V družinskem arhivu se nahaja partitura za petje in klavir za 1. in 2. dejanje (op. 314). Poleg »Hrvatske elegične fantazije« za gosli in klavir, »Fantazije v jugoslovanskem stilu« za oboo in klavir in »Velike jugoslovanske overture« za 4 klavirje štiriročno in harmonij ali orgle je Zajc od l. 1871 do 1873 zložil tudi več zborovskih skladb, med njimi himno »Živila Hrvatska«. Ko je bil l. 1873 imenovan hrvatski pesnik Ivan Mažuranić za hrvatskega bana in mu je Hrv. glasb. zavod priredil v čast velik koncert, se je ob tej priliki izvajala Zajčeva kantata »V slavo Mažuraniću« za mešani zbor in orkester.

L. 1874 je Zajc zložil mitološko opereto »Uhvačeni amor«, ki pa se najbrž ni nikoli izvajala. Isto leto so Hrvatje dobili v Zagrebu vseučilišče. Za proslavo tega važnega dogodka je Zajc zložil »Veliko jugoslovansko overture« za otvorenje zagrebačkog vseučilišta (orkester, op. 359), ki so jo izvajali 18. oktobra 1874. l. pri slavnostni predstavi v gledališču. Poleg overture so izvajali še Zajčevo melodramsko alegorijo »Vilinski dvorik« (op. 349). Naslednji dan je bila v stolnici pontifikalna maša, ki jo je celebriral nadškof Josip Mihalović. Pri tej je Hrv. Glasb. zavod izvajal pod Zajčevim vodstvom Zajčevo, za to priliko zloženo Missa solemnis (op. 355) za zbor in orkester in Zajčev isto tako za to slavnost zloženi »Veni s Spiritu« za zbor in orkester (op. 360). 20. oktobra pa se je vršil v gledališču slavnostni koncert. Tudi na koncertu so se poleg drugih izvajale Zajčeve skladbe.

V tem času je Zajc skladal pesmi za en glas in klavir in zložil več večjih orkestralnih del: Overture vjere, ufanja i ljubavi, Jugoslovansko simfonijo, »Marinaresko« in Hrvatsko kantato. Od l. 1875 dalje je skladal popotnice in himne vsem hrvatskim pevskim in kulturnim društvom. Ni bilo skoraj slavnosti na Hrvatskem, da ne bi je Zajc obdaril s kako svojo skladbo. Najbolj važna njegova skladba iz l. 1875 je kantata »Dolazak Hrvata« na besede A. Šenoa, hrvatska glasbena slika za tenor, bariton in bas-solo, moški zbor in orkester (op. 363). To so pogosto izvajali.

V dobi 1878—1880 so nastale Zajčeve opere »Nikola Šubić Zrinski«, »Lizinka« in »Pan Tvardovski«. »Zrinski« spada med Zajčeve najbolj priljubljene opere. Premiera je bila 4. novembra 1876. Zrinjskega je pel naš Josip Noll, Evo Matilda Lesić, Juranića naš Fran Gerbič, Jeleno Gerbičeva soproga Milka, roj. Daneš,¹ Sulejmana Chlostik, Sokolovića Komput, Levija Vaclav Anton. »Zrinjskega« so izvajali v Zagrebu največkrat izmed vseh oper. 24. avgusta l. 1930 je bila nje 187 uprizoritev. V Ljubljani so jo izvajali prvič l. 1900, v Trstu jo je uprizorila tam gostujoča hrvatska opera l. 1918. Razen teh so se vršile predstave »Zrinjskega« v Sarajevu, Opatiji, Splitu, Šibeniku, Osjeku, Brnu, Pragi, Bratislavi in Plznu. Razen »Zrinjskega« je Zajc izvajal l. 1876 Nicolajeve »Vesele žene vindsorske«, Meyerbeerovega »Roberta djava«, Kreutzerjevo »Prenočišče v Granadi« in Bellinijevo »Normo«. Zložil pa je to leto še: »Jugoslovansko simfonijsko sliko« za orkester, harfo in orgle (op. 338), »Simfoniško glasbeno sliko« (op. 343) za orkester, ki je eno izmed najboljših njegovih del, ter več zborovskih skladb.

L. 1877 in 1878 je Zajc dal več premijer italijanskih in francoskih oper. Koncem l. 1878 je izvedel svojo novo, veselo romantično opero »Lizinko«. L. 1879 je izvajal Verdijevo »Traviato« in Meyerberovo »Afričanko«. Za Karlovo gledališče na Dunaju je zlagal komično opero »Der Hofkonditor«. V teh

¹ Umrla v Ljubljani 10. maja letos.

treh letih je razen oper zložil več drugih del. O priliki velikega požara v Karlovcu je zložil »Idilično alegorijo karlovačke katastrofe« za godalni kvartet, zbor, harmonij in dva klavirja (v treh delih). Za jubilej Pija IX. je zložil »Pobožno kantato«, za proslavo sv. Cecilije »Himno« (op. 452), pozneje (l. 1891) v isti namen še eno himno (op. 759). Razen teh še več zborovskih skladb. Ko so l. 1879 prenesli telesne ostanke hrvatskega pesnika Petra Preradovića z Dunaja v Zagreb na zagrebško pokopališče »Mirogoj«, so zagrebška pevska društva zapela Zajčevo, za to priliko zloženo »Himno Petru Preradoviću«. V stolnici pa so izvajali Zajčev v ta namen zloženi »Requiem Preradoviću« za soli, mešani zbor in orkester (op. 471).

L. 1880 ob 25 letnici svojega glasbenega delovanja je Zajc izvajal svojo novo opero »Pan Tvardovski«. Zagreb ga je ob tej slovesni uri zelo počastil. Po končani predstavi v operi mu je pevsko društvo »Kolo« priredilo serenado. Na pozdrav predsednika »Kola« Milana Krešića je Zajc odgovoril: »Ne mogu mnogo govoriti, sreće mi ne da. Hvala Vam. Hrvat sam bio, Hrvat jesam i ostat ću do groba«. Zagrebško mestno zastopstvo ga je imenovalo za častnega člana mesta Zagreba. Za to počastitev se je Zajc tekom let ponovno oddolžil s skladbami, posvečenimi mestu Zagrebu. Za častnega člana je Zajca ob 25 letnici imenovala tudi ljubljanska Glasbena Matica.

Vsled velikega potresa v Zagrebu 9. novembra 1880 so gledališče zaprli in opero razpustili. Pod vtisom potresne nesreče je Zajc zložil »Zemljotres«, kantato za moški zbor in orkester (op. 485). Po približno enem letu se je predsedniku gledališkega odbora dr. Marijanu Derencinu z Zajčevo pomočjo posrečilo opero oživiti. 1. oktobra 1881 so že izvajali Verdijevo »Aido«. V letih 1881—1884 pa je prevladovala opereta. Zajc je zopet vodil opero, hkrati pridno zlagal. Društvu »Kolo« je za 20 letnico poklonil »Jubilarno overturo«, »Zori« v Karlovcu za 25 letnico »Himno« (op. 540) in »Slavospjev« (op. 541). Tudi v poznejših letih je Karlovčanom zložil še to in ono priložnostno skladbo.

Med moškimi zbori treba iz tega časa omeniti več Zajčevih zborovskih skladb, v prvi vrsti moški zbor »Zrinsko-Frankopanka«, ki je postal najbolj priljubljena koračnica, veliki moški zbor »Slipec Marko« in »Molitev«, veliko kantato za moški zbor s spremljevanjem raznih instrumentov.

L. 1884 je Zajc nastopil v koncertu izjemoma kot pianist-solist in igral z orkestrom svojo skladbo »Fantasia Polacca«. Drugače je na koncertih razne soliste na klavirju spremljal in bil kot spremljevalec zelo na glasu.

V marcu 1885 je prišel na dan s svojo novo opero »Zlatko«. Pri posvetitvi vsled potresa obnovljene stolnice so pri slovesni zahvalni službi božji izvajali njegov, za to priliko zloženi »Te Deum« v C za moški zbor in orkester. L. 1886 je imel dovršeno že zopet novo šaljivo opero »Gospoje i husari« (op. 593). L. 1887 je za proslavo Leona XIII. zložil Himno za moški zbor (op. 501). L. 1888 se je vršila prva predstava njegove operete »Afrodita« (op. 598). Ob 300 letnici rojstva pesnika I. Gundulića je napisal h Gundulićeви »Dubravki« odersko glasbo, obstoječo iz overture in 12 točk za zbor in orkester.

Zadnja Zajčeva opera, ki jo je izvajal kot ravnatelj hrv. gledališča, je bila 13. maja 1889 uprizorjena opera »Kraljev hir« (op. 631). 31. maja istega leta pa je bila hrvatska opera vsled finančnih težkoč ukinjena. Zajčevo delo na tem polju sta priznala javnost in vlada. Ta mu je v priznanje 20 letnega neumornega dela v deželniem hrvatskem gledališču in za njegove zasluge pri razvoju domače glasbene umetnosti nakazala s 1. januarjem 1889 letno podporo 1500 gld.

(Konec prih.)

Ni vsaka nabožna pesem tudi že cerkvena.

V letošnji prvi številki »Cerkv. Glasbenika« sem poročal o lepem uspehu koncerta, ki so ga priredili učenci in učenke meščanske šole v Novem mestu. Omenil sem, da so poleg drugih točk peli tudi sedem božičnih narodnih pesmic. Ker so te nabožne pesmice peli v božični dobi ponovno tudi pri sv. maši, menim, da ne bo odveč, ako s temi vrsticami opozorim na dejstvo, da ni vsaka nabožna pesem tudi že cerkvena, ki bi bila res primerna za uporabo pri sv. maši. Kakor so mi vse božične pesmice zelo ugajale v koncertni dvorani, so pa v cerkvi pri sv. maši napravile na me vse drugačen vtis. Večina njih se mi je zdela neprimerna za službo božjo.

Da se more pravilno presoditi, ali je kaka pesem primerna za službo božjo ali ne, se je treba ozirati na ritem, melodijo in zlasti še na besedilo. Jasno je, da pesmi s poskočnim ritmom ne sodijo v cerkev. To potrjuje tudi naša »Okrožnica o cerkveni glasbi« z dne 1. februarja 1914. Tamkaj beremo med drugim: »Noben organist naj ne nosi na kor pesmi, ki imajo skakljajoči, igrajoči ali gugajoči ritem, ker je zoper častiljivost svetega mesta.« Je pa precej nabožnih pesmic, ki imajo tak pogrešen ritem. Kar se tiče melodije, zahteva ista okrožnica, da »naj bodo izključene vse pesmi, ki slone na trivijalnih, popularnih, fantovskih motivih.« Da je v melodijah nekaterih nabožnih pesmic marsikaj trivijalnega, posvetnega, se ne da tajiti. Take pesmice se pač lahko pojo doma, na pr. pri domačih jaselcah, niso pa primerne za uporabo pri sveti maši.

Zlasti pa je besedilo pri nekaterih nabožnih pesmicah vse kaj drugega, kakor cerkveno. Na primer:

»Kaj, kaj, kaj, kaj, kaj, kaj, kaj sem ti d'jal? Komaj sem bil zaspal, glavco na slamco djal, moral sem vstati in k vam pribežati. —	Joj, joj, joj, joj, joj, joj, kaj pa je to? Glej, kako to žari, kot da nebo gori; gvišno je dan, ne bodi zaspan.«
---	--

Pač ne gre, da bi se tako in podobno besedilo pelo pri sv. maši. Cerkvena pesem mora biti molitev ter mora sloneti na trdnem verskem temelju. Najbolje je, ako se pri sv. maši pojo samo take pesmi, ki jih je škofijski ordinariat že odobril. Ako pa bi hotel kdo spraviti na kor še kako drugo pesem, ki je Cerkev doslej še ni odobrila, naj presoja po ravnokar navedenih navodilih, ali je dotična pesem primerna za cerkveno uporabo ali ne. Preje omenjena »Škofijska okrožnica o cerkveni glasbi« pravi: »Kdor bi imel dvome o cerkvenosti kake pesmi, naj se obrne na komisijo (cerkveno-glasbeno) za svet in pojasnilo.«

Ker se je v novejšem času nabralo že mnogo najrazličnejših nabožnih pesmic in morda moti tega ali onega skušnjava, da bi spravil na kor tudi kako manj primerno pesmico, upam, da bodo te kratke vrstice vsaj nekoliko pripomogle k pravilnemu presojanju in ravnanju.

Nove orgle na Primskovem.

Za župno cerkev na Primskovem na Dolenjskem je Franc Jenko napravil enomanualne orgle s sledečo dispozicijo:

Manual:

1. Principal 8'
2. Burdon 8'
3. Salicional 8'
4. Vox coelestis 8'
5. Flauto traverso 4'
6. Mikstura 2' 1½', 1'

Pedal:

7. Subbas 16'
8. Burdonal 8'

Zbiravniki:

p, mf, Tutti.
Prosta kombinacija.

Zveze:

Superoktavna in suboktavna v manualu in manual s pedalom. — Basovska melodija.

Orgle, čeprav so majhne, imajo vse, kar je za spremljanje petja in samostojno igranje nujno potrebno. Dvovrstna vox coelestis, sestavljena iz ožje eoline in širšega ljustega dolce, brez vsiljivega šušljanja daje najtišjemu spremljanju vendar dovolj gostote in telesnosti. Pa se moč preko ostalih, enako izvrstno intimiranih osemčevljskih registrov in ljubke, vse izpremene tako poživljajoče flavte, lahko stopnjuje do velike mogočnosti.

Polne orgle imajo jasen, živahen, zaokrožen glas. Male orglice so navzlic majhne-mu številu registrov zelo porabno, izvrstno delo.

Dr. Fr. Kimovec. Msgr. St. Premrl. P. H. Sattner. Prof. M. Tomc.

Nove orgle pri frančiškanih v Brežicah.

I. manual:

1. Principal 8'
2. Cevna flavta 8'
3. Salicional 8'
4. Gamba 8'
5. Oktava 4'
6. Flauto traverso 4'
7. Mikstura 2¾' 4—5 vrstna

Pedal:

15. Violon 16'
16. Subbas 16'
17. Burdonal 8'

Zbiravniki:

p, mf, f, ff, Tutti

II. manual:

8. Violinski principal 8'
9. Tibia 8'
10. Dolce 8'
11. Vox coelestis 8'
12. Flavta 4'
13. Dulciana 4'
14. Flavtica 2'

Zveze:

man. II—I
superokt. II—I
subokt. II—I
superokt. I
superokt. II

I—ped.
II—ped.

Prosta kombinacija
Basovska melodija ped—I. man.
Avtomatična pedalna mena (proč).

Omara preprosta, pa prikupna, nekaj moderniziran empire. Tehnična plat brezhibna, točnost pnevmatike zgledna, mizarско delo zelo skrbno, material lepo obdelan.

Intonacija posameznih registrov je značilna, vendar nikdar pretirana, vedno v zlati sredi, tako da vsak register skupno barvo poživi, mečjo napravi, pa nikdar ne prevladuje. Tako srečno je vse odtehtano, da celo najtišji register najmočnejšemu prida, kar ima dobrega.

Principala — gosti, široki v I. man. in svetli, kakor mladi jutranji dih značilno režeči v II. man. — sta zelo dobra. Gamba s pokljajočim nastavkom, dolce mehko, vox coelestis rezneje šumeča, dajeta strnjena božajoče plavajoč glas. Dragocena je dulciana, ker vsak drug register tako ljubko ožari, da človek njeno lepoto bolj čuti, ko sliši. Nekoliko zastrta, rahlo nahodna cevna flavta in široka, polna, pa vendar jasna tibia, ki s seboj nosi pridih principalnega značaja, dajeta celoti in posameznim skupinam

dovolj voljne gostote in podlage. Fl. traverso poje ko v orkestru, lepše; celo za flavto značilna igralčeva sapa se s tonom vred sliši. Flavta 4' in flavtica 2' obe zelo vlečeta na principal. Ena — bi bilo morda še bolje — naj bi se s te srede vrnila nazaj k flavtam. Vse hvale vredni violon 16' v pedalu je zelo izdaten, voluminozen, dó česar mu je razen spretno intonacije pomagala srečno izbrana širša menzura. Marsikdaj niti principalni bas 16' ni tako izrazit in poraben.

Polne orgle dajo lep, bleščeč, plemenit, poln orgelski glas; tako je krasna celota, krasna vsaka posameznost posebej.

Tudi te orgle so iz delavnice mojstra Franca Jenka iz Št. Vida nad Ljubljano. Podobarska dela in pozlatitev je zelo dobro izvršila Pengovova delavnica v Ljubljani.

Dr. Fr. Kimovec. Msgr. St. Premrl. P. H. Sattner. Prof. M. Tomc.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 20. marca se je vršil simfonični koncert združenih orkestror Orkestralnega društva Glasbene Matice in državnega konservatorija. Izvajana so bila sledeča dela: Brahmsova — značilno nemška — Tragična uvertura, Mendelssohnova slikovita Škotska simfonija, de Fallova bujna, izredno lepa simfonična suita »Noči v španskih vrtovih« in Hrističevi Srbski plesi. Izvedba je bila izvrstna. Orkester je vodil g. prof. Lucijan Marija Škerjanc. V de Fallovi suiti je kot pianist z največjim uspehom sodeloval naš priznani umetnik g. Ivan Noč. — 30. marca je glasbeno društvo »Ljubljana« priredilo cerkven koncert v frančiškanski cerkvi in izvajalo Anton Foersterjevo »Missa solemnis«. Sodeloval je društveni pevski zbor, oddelek godbe Triglavskega pešpolka, vodil prof. dr. Anton Dolinar. S štirimi samostojnimi orgelskimi točkami skladatelj Bacha, Rheinbergerja, d'Indyja in Paribenija in v maši sem na orglah sodeloval podpisani. Izvedba maše je bila v celoti dostojna, vendar bi v zboru potrebovala še nekoliko skrbnejše priprave in izdelave. — 3. aprila je ljubljanska Glasbena Matica izvajala — po 32. letih zopet — slavno, nedosežno glasbeno umetnino: L. Beethovno »Missa solemnis«. Sodeloval je izboren kvartet: gospa Zlata Gjungenac-Gavella (sopran), gospa Franja Bernot-Golob (alt), g. Jože Gostič (tenor) in g. Julij Betetto (bas); mešani zbor Glasbene Matice in pomnožen operni orkester. Vodil je ravnatelj Mirko Polič. Glasbeni Matici in g. ravnatelju Poliču gre za krasno izvedbo znamenite Beethovnovne izredno težke in za izvajanje naporne skladbe vse priznanje! Če bi imeli v Unionovi dvorani še orgle, bi marsikatera mesta še znatno pridobila in vtis povečala. Ponovitev Beethovnovne Missa solemnis je bila 10. aprila z enako velikim in popolnim uspehom. — Isti dan se je vršila Akademija »Pomladka Jadranske Straže« na drž. učiteljski šoli pod vodstvom prof. I. Repovša. — 6. aprila je bil pevski koncert drž. klasične gimnazije. Vodil ga je prof. Luka Kramole. — 28. aprila je koncertiral violinski virtuoz Vaša Pfiroda. Izvajal je Beethovno sonato v G-duru, Schubertovo Fantazijo v C-duru, Mendelssohnov Violinski koncert v e-molu, dva Dvořakova krajša kosa in lastno Fantazijo v h-molu. Pfiroda je velik umetnik z blestečo tehniko. Enako dovršeno ga je spremljal pianist A. Graef. — 29. aprila je »Ljubljanski Zvon« priredil kratek cerkven koncert v frančiškanski cerkvi in je počastil 100 letni spomin rojstva najpomembnejšega hrvatskega skladatelja Ivana pl. Zajca z izvajanjem dveh njegovih obsežnejših nabožnih del: Očenaša, oratorija za soli, mešani zbor, orgle in orkester, in kantate »Isusovo Uskrsnuće« za sopran, mešani zbor, harfo, orgle in orkester. Sodelovali so: operni pevki Ramšakova in Španova-Kreftova, operni pevec Mohorič, član »Ljublj. Zvona« Lupša, pevovodja in dirigent »Sloge« Svetel, mešani zbor »Ljubljanskega Zvona« in delni orkester kraljevega narodnega gledališča. Koncert

je vodil g. Zorko Prelovec. Zajčevi skladbi sta po zamisli krepki, učinkoviti; »Očenaš« ima instrumentalni uvod in pet delov, kantata teče nepretrgano. Hvaležni smo »Ljubljanskemu Zvonu«, da nam je podal ti dve, pri nas do sedaj nepoznani skladbi; izvajanje, v celoti dobro, bi si želeli zlasti v solistih in v orkestru še bolj izglajeno. Tudi orgle bi utegnile po mojem mnenju priti še izdatnejše do veljave in podpreti orkester, posebno, ko je nastopal brez petja. — 30. aprila se je vršil v cerkvi sv. Petra v Ljubljani cerkven koncert Pevske zveze. Nastopilo je ljubljansko vzhodno in zahodno okrožje: zbori iz D. M. v Polju, iz Dola, Ihana, ljubljanski zbor služkinj, zbor iz Sostrega, Sv. Jakoba ob Savi, Št. Vida, Šmartna ob Savi, Šmartna pod Šmarno goro in z Viča. Pod vodstvom prof. Marka Bajuka je ta veliki zbor okrog 250 pevcev in pevk zapel Zeleznikovo »Vi oblaki ga rosite«, Rihar-Premrlovo »Zveličar nam je rojen zdaj«, Premrlovo »Božje Dete«, Tomčevo »Pri jaselcah«, Premrlovo »Razglašenje Gospodovo«, Sattnerjevo »O vi vsi, ki mimo greste«, Foersterjeva »Očitanja«, Hribarjev »Sv. križ« in »Žal. Mati Božja«, Premrlovo »Kristus je vstal«, Vavkovo »Razveseli se, Kraljica«, Mlinar-Cigaletovo »Ave Marija«, Mavovo »Kako si nam draga«, Premrlovo »Ave, Kraljica moja«, Kimovčevo »Srce Kraljevo« in Tomčevo Sveto mašo v osmih spevih. Zbori so pokazali s tem nastopom velik napredek, posebno so se izkazali v Tomčevi krasni, v novejšem slogu zloženi maši. Med glasovi, ki so bili vsi dobro zastopani, je prvačil sopran s svojo živostjo in lahkotnostjo. Interpretacija od strani pevovodje je bila pri moji pesmi »Razglašenje Gospodovo« in pri Vavkovi velikonočni vsled prehitre brzine pogrešena, drugače pa večinoma v redu. S tremi samostojnimi orgelskimi skladbami skladatelj: Dugana, Bacha in Regerja in kot spremljevalec na orglah je sodeloval prof. Matija Tomc. Koncert, mikaven po svoji vsebini in vse hvale vredno izvajan, bi bil zaslužil od strani občinstva obilnejšega obiska. — 1. maja je pevski zbor državne učiteljske šole priredil koncert. Nastopili so mešani, ženski in moški zbor in godalni orkester. Mešani zbor je pel skladbe Ferjančiča, Adamiča, Deva, Vodopivca, Ocvirka in Mokranjca. Ženski zbor je izvedel tri Adamičeve narodne in Gröbmingovo »Dekle pri oknu«. Moški zbor po eno Bajukovo, Mirkovo in Vodopivčevo pesem. Petje je vodil prof. Ivan Repovš in dosegel zelo razveseljive uspehe. Godalni orkester pod vodstvom prof. Radovana Prosenca je zaigral Cajkovskega Elegijo in B. Ipavčevo Serenado. — 6. maja je koncertiral Akademski pevski zbor pod vodstvom g. Franceta Marolta. Izvajal je izključno Anton Foersterjeve skladbe in pokazal najbolj izrazite moške zборе tega našega klasika. Akademski zbor razpolaga z jako lepimi, svežimi glasovi, ki so se v vzorni, strogi Maroltovi šoli izoblikovali v docela zlito in glasovno izenačeno celoto. Vse Foersterjeve skladbe so bile od strani pevovodje pravilno pojmovane in v zboru plastično in dovršeno podane. Ta koncert je treba šteti med posebno uspele prireditve letošnje koncertne sezone. Pevovodji in celemu zboru čestitamo. — 8. maja se je vršil vokalni koncert Jugoslovenskega Učiteljskega Udruženja dravske banovine. Ženski zbor pod vodstvom g. prof. Srečka Kumarja je izvajal skladbe Adamiča, Tomca, Ljadova, Bravničarja, Osterca, Švare in Papandopula. Med temi so se izkazale kot posebne mojstrovine Papandopulove »Dodolice« (narodni obred v 4 stavkih za sopran, ženski zbor in klavir). Sopranski solo v teh pesmih kakor tudi v istega skladatelja Djevojačkih popijevkah je sijajno odpela operna pevka ga. Maja Strozzi-Pečić. »Dodolice« je na klavirju spremljal dr. Švara, Djevojačke popijevke pa g. Boris Papandopulo sam. Oba izborna. Med ostalimi skladbami omenjam kot zelo posrečeno Osterčev »Kvartet«. Ženski zbor je svojo nelahko nalogo prav častno rešil. — Isti dan je Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« priredilo svoj III. komorni večer. Obsegal je skladbe za čelo: klasične in novejše, ki jih je izvajal čelist g. Gustav Müller, spremljan na klavirju od g. H. Svetela.

II. Koncerti drugod. 12. marca je bil v Kranju mladinski koncert tamkajšnje Glasbene Matice. — 26. marca je pevski zbor iz Borovnice priredil pevski koncert v Podpeči pri Preserju. — 2. aprila

je bil v Celju koncert slovenskih narodnih, umetnih in šaljivih pesmi. Priredilo ga je pevsko društvo »Oljka«. — 8. aprila je v Mariboru koncertiral pevski zbor tamkajšnje »Počitniške zvezec«. Koncert je vodil prof. V. Schweiger. — 8. aprila se je vršil v Ptujju koncert ptujske Glasbene Matice pod vodstvom g. C. Šedlbauerja. — 9. aprila je pel oktet »Ljubljanskega Zvonac« v Radečah pri Zid. mostu. — Isti dan se je vršil v Brežicah, o priliki blagoslovitve novih Jenkovih orgel, cerkven koncert. Podpisani sem izvajal samostojno tri orgelske skladbe Bacha, Padroa in Paribenija. Tamošnji cerkveni pevski zbor pa je pod vodstvom organista V. Lempla zelo lepo izvedel 11 slovenskih cerkvenih skladb. — 10. aprila je Slovenski pevski kvintet pel v Belgradu. — 16. aprila je pevsko društvo »Maribor« izvajalo v mariborski stolnici Haydnov oratorij »Zadnjih sedem besed Jezusovih« na križcu. Koncert je vodil stolni kapelnik I. Gašparič. — Isti oratorij je v aprilu izvajalo tudi Celjsko pevsko društvo v Celju in sicer dvakrat. — 21. aprila je koncertiral v Belgradu ljubljanski godalni kvartet. — 23. aprila je Glasbena šola v Ljutomeru imela tamkaj svoj V. javni nastop. Izvajanih je bilo 17 instrumentalnih točk in 5 narodnih pesmi. — Več pevskih koncertov se je vršilo v aprilu na Koroškem. Na velikonočni ponedeljek so v Št. Ilju nastopili združeni pevski zbori iz Loge vasi, Št. Ilja in Bilčovsa pod vodstvom g. Pavla Kernjaka. — 30. aprila se je vršil cerkven koncert v Tržiču. Moški zbor je pel Nedvedovo mašo »K tebi Srca povzdignimo«, mešani zbor pa Sattnerjeve, Premrlrove in Kimovčeve skladbe. Čisti dohodek je bil namenjen nabavi novih orgel. Stoletnica sedanjih bo v l. 1934. — Isti dan je pel akademski pevski zbor pod vodstvom Fr. Marolta v Celju, 2. maja pa v Mariboru in 7. maja v Škofji Loki. Povsod je izvajal izključno Anton Foersterjeve skladbe in dosegel izredne uspehe. — V Zagrebu pa so dne 30. aprila Slovenci priredili cerkven Marijin koncert. St. Premrl.

Dopisi.

Novo mesto. (Organistovsko vprašanje.) Na vprašanje odnekod, kako je z rešitvijo organistovskega vprašanja v novomeški kapiteljski cerkvi, moram žalibog odgovoriti, da to vprašanje še vedno ni rešeno in se nahaja približno še vedno v istem stadiju kot ob Hladnikovi smrti. Sedanji začasni organistovski nadomestnici, gđc. Lenki Vidmar, je bilo tedaj rečeno, da bo nadomeščala organista samo par mesecev, sedaj pa teče že drugo leto tega nadomeščanja. Ljudje se čudijo, kako je mogoče, da se rešitev te najnujnejše zadeve v kapiteljski cerkvi tako dolgo zavlaučuje. Nad vse potrebno je, da dobi kapiteljska cerkev vendar že enkrat temeljito izšolanega organista, ki bi bil vsestransko kos svoji vzvišeni nalogi. Jaz sem in bom iz prepričanja vedno za to, da postavijo na to važno mesto res pravega organista po poklicu, ki ima orglarsko šolo za seboj in razpolaga z izbornimi glasbenimi zmožnostmi. V to svrhu naj se obedve doslej ločeni službi: organistova in cerkvenikova, združita v prilog organista. To se po mojem mnenju zgodi lahko brez posebne težave in je potrebno, da pride organist na ta način do primerne plače, pa tudi do primerne stanovanja, ki bi ga imel v dovolj prostorni cerkvenikovi hiši. Ker služi ugodna rešitev tega vprašanja občenemu blagru, se morajo tu umakniti vsi osebni oziri. Seveda bi moral organist v tem slučaju imeti ob svoji strani nekoga, bodisi sorodnika ali koga drugega, ki bi mu bil v izdatno pomoč. V sedanjih slabih kapiteljskih razmerah bi bila to po mojem mnenju edino mogoča stvarna in zadovoljiva rešitev tega vprašanja. Vsi drugi poizkusi, kako urediti to zadevo, ostanejo bržkone samo začasno mašilo brez pravega in trajnega uspeha. Prihodnost pokaže, je li to moje mnenje pravo ali ne.

Bog daj, da se že skoro ugodno reši to tako silno pereče vprašanje kapiteljskega organista! Je pač že zadnji čas, enajsta ura... Toliko za sedaj v odgovor na ono vprašanje.

Fr. Ferjančič.

Zužemberk. Dolgo sem že namenjen poročati v »Glasbeniku« o tukajšnji cerkveni glasbi in petju. Sedaj to izpolnujem s pričujočim dopisom. Da bi navajal podrobnosti v teku mojega 10 letnega službovanja v Zužemberku, se mi zdi nesmiselno. Zato poročam v splošnem.

Trenotno šteje zbor 21 pevcev in pevk: 6 sopranov, 5 altov, 2 tenorja (dobra) in 8 basov. Pevske vaje imamo redno dvakrat v tednu. Obstojata pa tudi cerkvena godba, s katero nastopamo pri procesiji Vstajenja, na Telovo ter pri drugih slavnostih. Pevci so večinoma tudi godbeniki in člani dramatičnega odseka. Tako nam ob gotovih časih zmanjka dni v tednu za različne vaje.

Svoj čas sta bila našemu koru velika opora skladatelj g. Martin Železnik ter šolski upravitelj g. Ivan Kržišnik. Ni mi bilo treba skrbeti, kateri bo sedel k orglam, kadar sem potreboval. Za!, da sta odšla kmalu vsak na svoje drugo službeno mesto.

Petih maš imamo letno okoli 40. Držimo se strogo liturgičnih predpisov. Ob takih prilikah zapojemo pred in po maši slovensko pesem, ki se nanaša na dotični praznik. Latinske maše izvajamo te-le: Gruberjevo Festmesse op. 86; Jubilejno op. 105; Erste Sontagsmesse in Mater Dolorosa; Hladnikovo S. Rosarii (to imamo samo za Vel. četrtek), Rud. Wagnerjevo Missa »Jubilare Deo«, Gollerjevo »Loretto«. Iz Premrlove sv. Jožefa smo dosedaj naštudirali Kyrrie in Gloria. Ofertorije uporabljamo Treschove in še par drugih. Včasih pride tudi na vrsto Wagnerjev »Jubilare«.

V splošnem gojimo večjidel vso novejšo in najnovejšo slovensko cerkveno glasbeno literaturo, od vseh naših domačih skladateljev. Ne zametujemo pa starih pesmi. O božiču in veliki noči jim damo celo nekako prednost. Pač pa pridejo tovrstne Premrlove, Železnikove in Sattnerjeve do polne veljave.

Ker so pravkar minili velikonočni prazniki, omenjam v glavnem, kaj smo peli. V soboto pri Vstajenju: Riharjevo »Skalovje groba«, ter še nekatere iz Sicherlove zbirke; Carljevo Regina coeli iz C. Gl., Schöpfov Te Deum, Palmov Tantum ergo št. 3 ter Klemenčičevo »Poglejte duše grob odprt«. Pri jutranji maši na Velikonočno nedeljo je pel moški zbor sledeče: Vavknov »Dan presveti«, Riharjevi »Zveličar naš je vstal iz groba« in »Zapoj veselo...« ter Cvekovo »Skalovje groba...«. Pri slovesni maši: Gollerjevo Missa »Loretto«, Gruberjev ofertorij in Premrlov Tantum ergo iz zbirke »Gospodov dan«. Pred mašo Železnikovo »Nedeljsko jutro«, po maši Vodopivčevo »Raduj se, Kraljica nebeška«.

Ljudsko petje pri popoldanski službi božji imamo že dalje časa. Najbolj se uveljavlja pri petih litanijah. O božičnem času vzamemo za odpeve Premrlove iz C. Gl. »Ti nebeško Detece« in »Jezus prihaja k meni«. Te poje vse, mlado in staro. — Prav skrbno gojimo ljudsko petje od onega časa, ko je izdal škof. ordinarijat tozadevni odlok. Sedaj ga imamo tudi pri maši, in sicer eno nedeljo v mesecu pri drugi službi božji ter vsak prvi petek v mesecu.

Izmed odličnih slavnosti, ki so bile v teku tega časa, omenjam blagoslovitev novih zvonov. Pri slovesni maši, ki je bila na prostem, je pel nalašč za to priliko pomnožen pevski zbor 45. moči. Med skladbami, ki so se izvajale, se je najbolj uveljavila Premrlova krasna in veličastna »Pozdravljeni zvonovi«.

Zbor je priredil tudi tri svetne koncerte. Petkrat je samostojno nastopil pri koncertih pevskega okrožja. Koncerta P. Z. v Ljubljani na Kongresnem trgu dne 8. septembra 1931 se je udeležil polnoštevilno. Enkrat smo se oglasili s koncertnim programom v radiju. Nastopal je pri vsaki prireditvi Prosvetnega društva. Kadar je kaka domača slavnost ali podoknica — prišlo je že kar v navado, da pojemo temu primerne nove pesmi, za katere besedilo napravi naš velikodušni ter za lepo glasbo vneti kaplan g. Gregor Mali, ki jih podpisani uglasbim. Tako imam že več rokopisov takih pesmi.

To bi torej bilo nekoliko splošnega pregleda našega delovanja. V prihodnje, če Bog zdravje da, se bom pa bolj pogosto oglasil. — Franc Požun, organist in pevovodja.

Leše. Naj podam kratek obračun o cerkveni glasbi za l. 1929. pa do konca l. 1932. Vsa ta doba, ki je tako hitro pretekla, mi daje mnogo misli; spomin je na lepe in tudi grenke dni, ki jih preživlja vodja cerkvenega kora. Lepi dnevi so bili dnevi ubranega petja, brez jeze, to so bili dnevi, ko so pevci redno prihajali k vajah, ko so bili pridni in marljivi. Pa grenke ure? Ure so to, ko ti lepa harmonija odpove. Na vsakem koru so taki dnevi. Bog daj, da bi izginjali, pa tudi izginili. — Zbor je bil sledeče sestavljen: 3 soprani, 3 alti, 3 basi in tenor sem prepeval sam. Z moškimi je sploh križ. So to ponavadi le »mašni« pevci. Tudi moški zbor jim diši, ali kdo pa bi hodil k skušnjam? Je pač težava. Note sem večinoma preskrbel sam. Mnogo lepih stotakov sem izdal zanje. Cerkev, bolj revna, jih ni mogla nabavljati. Sedaj že pokojni gospod župnik Ahačič Matej mi je bil najboljši podpornik pri cerkvenem petju. Vnet Ceciljanec, dober basist in vnet pevec je kaj skrbel za povečanje službe božje. Kako pogrešamo pokojnega gospoda, ki je bil vzor duhovnika. Naj mu bo na tem mestu, med pevci, posvečen majhen spomin. — Orgle so še uporabljive. Kor pa še primeren. Kar je, to mora biti pač dobro, če ni moči izboljšanja. — Prepevali smo pesmi skoro vseh skladateljev, starejših in novejših. Na prvem mestu imam seveda pesmi dragega Sattnerja, kamor me veže prelep spomin na večletno petje na frančiškanskem koru, potem pesmi Premrla, Mava in drugih. Posebno pažnjo sem obračal dobam cerkvenega leta. V tem oziru se pre-mnogokrat tako greši, da so taki grehi kar neodpustljivi, namreč iz glasbenega in liturgičnega stališča. Pa o tem kaj več pri »malenkostih«. Če resumiram vso to štiriletno dobo, moram ugotoviti sledeče: v roke sem dobil popolnoma nevešč material. Razen dveh starih pevcev. Napredovali smo prav dobro, ne hvalim sam!, tako da je bilo mnogo lepih dni. Kakor povsod pa so bili tudi dnevi, ki so motili to ubranost. Taki se našlete povsod in tudi pri nas jih ni bilo mogoče odstraniti. Bog daj, da bi kor, ki sem ga dne 31. decembra 1932 po sili razmer zapustil, napredoval in ne izgubil tega, kar je dosedaj imel.

Sedaj pa še nekaj »malenkosti«. Že l. 1927. sem na tem mestu zapisal tole: »Žal, da se še ponekod dobijo kori, kjer je vsakemu vse prav in vse dobro.« Naravnost čudim se, ko včasih poslušam semtertja kake kore. Ko sem čital poročilo o cerkvenoglasbenih razmerah ljubljanske škofije, sem bil skoro nejevoljen, ko sem čital, da se nadzorniki »izražajo bolj previdno« o prilikah in petju. Vsaka bolezen se zdravi s temeljito operacijo. Tudi cerkvenoglasbene razmere se bodo poboljšale le s temeljito remeduro. Bolje — nič, kakor pa tako, kot je ponekod. Naj bi si vsak organist vzel k srcu omenjeno poročilo, ki je dokaj izčrpno, čeprav bi se dalo povedati še marsikaj, četuč trpkega. In vsak naj se šola ob tistih vrsticah, da se bodo odstranile one rane, ki so nepotrebne v našem cerkvenoglasbenem življenju.

Bil sem na praznik Kristusa Kralja v neki cerkvi. Zaneso me seveda pot na kor. Peli so mašno, Marijino, obhajilno in zopet Marijino pesem. Za Kristusa Kralja niso vedeli. To mi je potrdil organist z besedami: »Ali je mar danes tisti praznik?« Res — malenkost! — Na praznik sv. Treh Kraljev in 2. nedeljo po razglasenju Gospodovem, torej v božičnem času, so nekje tako krepko prepevali, kakor fantje na vasi, »Ti, o Marija«. Bil je to moški zbor, kakor se nazivlje. Čul pa sem le I. tenor in II. bas. Ostalih dveh — ni bilo. Tudi »malenkost« — kaj? Na praznik celodnevnega češčenja sv. R. Telesa so pri jutranjem blagoslovu na duhovnikov »Genitori« odpeli s »Tantum ergo«. Med mašo so peli Mavove — blagoslovne pesmi, in to take, ki imajo popolnoma značaj pesmi za blagoslov. Kakor bi ne bilo pesmi na čast sv. R. Telesa.¹ — Na praznik Marijinega Oznanjenja so nekje peli takole: Mašo, iz »Slava Brezm.« pesem: Angelsko češčenje, pesem: »Presveto srce slavo« in nato pa same postne pesmi. Kje neki je ostala prelepa Marijina pesem? Na tako izrazit Marijin praznik, pa postne pesmi? To so vendar tako grobe napake, ki se ne dajo spregledati. Vem, da dotični pevci n. pr.

¹ Pa to že še gre, saj so blagoslovne hkrati evharistične; čisto v redu pa ni. — Ur.

znajo ali so vsaj že peli krasno Premrlovo 11. Oznanjenje Marije Device. Ali je liturgika in vse — tudi malenkost?² — Že tretjič sem opazil pri enem in istem organistu tole malenkost: pri petih mašah za umrle igra na orgle ves čas, t. j. takoj ko mašnik pristopi, pri petju spevov in ves ostali čas. »Caeremoniale Episcoporum« določa jasno in točno: »silet organa, cum silet cantus«. Naj bi organist preštudiral vsaj Ferjančičevo Cerkvenoglasbeno liturgiko. Saj je mlad in še absolvent orglarske šole. — Lepa se mi zdi navada, da se s pesmijo poslovimo, namreč z lepo nagrobnico, od dragega pokojnika. Lepa pesem, lepo zapeta, je nekaka tolažba za sorodnike. Pa naj bo tudi res lepo in čuvstveno zapeta. Večinoma se to tudi zgodi. Ne vem pa, če je lepo ali dostojno, če se zapoje nagrobnica, pa še nota bene prav »fovš«, v stilu fantovskega petja na vasi. In neki tenorist je napravil še to »malenkost«, da je pri petju položil svojemu sopevcu roke okoli vratu, kot se to morda primeri fantom, ki pojoč gredo na nabor ali pa zvečer na vasi. Malenkost! — Za konec pa še tole: Ne, kolikor pevcev, toliko glasov, ampak: Kolikor pevcev si bodi, pa le en glas! Upam, da se razumemo!

Kristan F. Srečko.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Zdrava Marija. Marijine pesmi za mešani zbor. Uredil Vinko Vodopivec. **Odobril kn.-nadšk. ordinariat v Gorici, 15. marca 1933, št. 586/33.** Izdala in založila Goriška Mohorjeva družba. Natisnila Katoliška tiskarna v Gorici, 1933. — Za prvima dvema zbirkami cerkvenih pesmi: »Božji spevi« in »Gospodov dan« so pridni Goričani poslali letos v svet še tretjo: »Zdrava Marija«. Bogata zbirka 112 Marijinih pesmi je razdeljena v tri oddelke: 1. razne Marijine, najprej po eno stran, potem po dve strani dolge, 2. majniške v istem redu, in 3. Marijine za posebne prilike. Sodelovalo je 19 slovenskih skladateljev. Slog pesmi je večinoma preprost, ljudsko melodiozen, ne težek. Ze prireditelj sam, **Vodopivec**, ima v tem pogledu precej posrečenih skladb, med njimi št. 12, ki se glasi kot pristno narodna, nekaj pa jih je zložil seveda tudi bolj umetnih, n. pr. št. 58, 59, 101 in druge. **Vodopivčev** stavek je vedno bolj izčiščen; prav redko, komaj kje se mu vtihotapi še kaka nepravilnost. Vseh njegovih pesmi je v zbirki 18 in so vse prav lepe in dobro pevne. — Lepe, prijazne, tudi največ v ljudskem tonu zložene pesmi je prispeval **Komel**. Najmanj izrazita je njegova št. 29, ena njegovih najlepših pa n. pr. št. 40, pristno ljudska in plemenita. V št. 39 je treba pričeti tri osminke kot triolo in potem vselej, ko se povrača dotični motiv; sicer je oškodovana deklamacija. Izrazita je tudi **Komelova** zadnja in zadnja v zbirki »Z Bogom, sveta Mati«, motivično enotno izdelana. — **Klemenčičeve** pesmi nosijo pečat poglobljene umetnosti, pa bodi skladba preprosta, kot je št. 2, ali izrazito ljudska, kot št. 79, zlasti pa njegove težje skladbe: št. 61 s $\frac{3}{4}$ taktom v drugi polovici (ki je prav za prav najprej $\frac{3}{4} + \frac{3}{4}$ in potem $\frac{3}{4} + \frac{3}{4}$), št. 74, odlična v vsakem oziru, in št. 81. — **Laharnar** je v našem ljudskem slogu napredoval. Sedanje njegove skladbe so mnogo bolj prožne, lahne in pevne, kot so bile v času strogega cecilijanstva, n. pr.: št. 4, 14, 41 (druga polovica), 93 in 102. Posebno lepa je njegova št. 49, umerjena v čisti simetriji. Št. 81 je krepka, le v modulaciji malo zaostaja. V njegovih pesmih — v zbirki jih je osem — je par tiskovnih pomot. V št. 14 imej alt v III. sistemu, 3. taktu: g, a; v št. 91 pa v II. sistemu, 3. taktu imej tenor: d. — **Grum** je v svojih štirih pesmih preprost, jasen in postaja toplejši. Njegovi pesmi št. 16 in 76 sta posebno lepi. — **Kimovec** ima vseskozi jasne, jako ljudske pesmi, odete v vzorno obliko. Zložil jih je za to zbirko šest. Semtertje se v melodiji ali harmoniji značilno ponavlja, primerjaj n. pr. kar se melodije tiče, četrte takte v njegovih št. 34, 46 in 70, ali začetna refrena v št. 48 in 70, ki sta enaka; glede harmonij pa njegove prehode v zgornjo dominantno. Marsikatera teh njegovih pesmi bo dobro služila in se priljubila tudi pri ljudskem petju. — **Doktorič** ima tri preproste,

² Tudi to gre končno. Če so peli pesem Marijinega Oznanjenja, so mogli dodati še kako postno. — Ur.

skrbno oblikovane pesmi, ki v njih semtertja nekoliko kontrapunktira. Njegova št. 20 je posrečena ljudska. — **Železnik** se poslužuje deloma umetnih sredstev: umetnejšega kontrapunkta (št. 9), sočnih harmonij (št. 13, 94, 98, 109), pa zna biti tudi preprosto jasen in ljudski (št. 32 in 109). — **Tomc** je prispeval 11 jasnih, v obliki izklesanih, tudi večinoma v izrazu ljudskih, umetniško dovršenih pesmi. — **Mav** s svojimi osmimi pesmimi je samorasel, mikaven, semtertje eksotičen (št. 25), največkrat pa preprosto ljudski, v št. 87 celo preveč. Glede pisave alteracij opozarjam, da je v št. 26 v 1. taktu orgel bolj umesten as kakor gis, in v št. 62 v 1. taktu zadnjega sistema bolj umestna fis, a, kakor ges in bb, ker so ti toni Es-duru bližji kakor od njega zapisani. — **Jobst** ima tri lepe, deloma umetne, deloma v ljudskem tonu, ali pa tudi v umetnem, z ljudskimi motivi prepletenem slogu zložene pesmi. — **Hochreiterjeve** štiri so večinoma preprosto, pa vendar okusno in ne šablonsko harmonizirane. Št. 45 je čisto Sattnerjevega značaja, št. 65 se mi zdi za Hochreiterja premalo izrazita, št. 80 pa je zelo ljubka, iskrena. — **Sattnerjeve** — sedem po številu — teko gladko in neprisiljeno; so zelo pevne in porabne. Pogosto je uporabljen $\frac{3}{4}$ takt, ki že sam napravi pesem prijaznejšo kakor $\frac{4}{4}$. — **Ščekova** ima dve prav dobro izdelani in vsebinsko vredni skladbi. — **Nazarij Križman** v št. 51 ne pove kaj posebnega, št. 72 je pa dokaj boljša. — **Dolinarjevi** dve sta mirnega, resnega značaja in se logično razvijata. Št. 71 je v prvi polovici lep ljudski dvoglasen napev, v drugi polovici pa je stavek umetnejši. — **Ocvirkove** štiri so vse v obliki brezhibne, v izrazu prvi dve še malce starocecilijanski, v drugih dveh pa veje več domačnosti. Najlepša je njegova št. 86. — **Lojze Bratuž-Sočenko** ima v zbirki štiri iskrene pesmi. Velik zanos očitujeta št. 63 in 64. Tu intam naletimo pač še na kako neuglajenost. Ko se bo Bratuž ustalil in tudi oblikovno še nekoliko izpopolnil, smemo pričakovati od njega posebno lepih skladb. Prav krepka, hkrati v ljudskem tonu zložena pesem je njegova št. 78, ki pa nasprotno s prejšnjimi prav nič ne modulira.² V št. 63 naj bo v 3. taktu zadnja osminka v basu e mesto h, v altu pa gis kakor prej v basu. Pri prehodu iz B-dura v D je notacija v tenoru primernejša: d eis d. — In končno je v zbirki še mojih pet pesmi. — Besedila so po večini nova. Zložili so jih: Pelikan, Gregor Mali, St. Stanič, V. Belé, Fr. Neubauer, M. Elizabeta, Ljubka Šorli, Josip Klemenčič in Ivan Tul. Nekaj pa je porabljenih starejših iz »Venca« (od M. Elizabete, V. Marčiča in drugih). Ta najnovejša goriška zbirka pomeni veliko obogatitev na našem cerkvenoglasbenem polju in zasluži spričo toliko lepih in večinoma ne težkih novih Marijinih pesmi najtopleje priporočilo.

St. Premrl.

Martin Zeleznik: Kraljica maja. Osem Marijinih pesmi za mešani in ženski zbor z orglami. II. zvezek. Z dovoljenjem kn.-šk. ordinariata v Ljubljani, 9. marca 1933, št. 1002, 1933. — Zeleznik ubira v teh pesmih večinoma nežne strune (št. 1, 2, 3, 4, 7), bolj krepko in odločno poje v 5., 6. in 8. pesmi. Ustvaril si je svojevrstni slog, ki se ga dokaj dosledno drži. Največkrat je njegova pesem resna, nekoliko trpka, pa res pobožna. Preveč poceni in po domače ne ustvarja. Mikaven je tudi v ritmičnem pogledu. Zasluži, da ga študiramo in izvajamo. Zbirka stane 13 Din.

St. Premrl.

Anton Jobst: Lavretanske litanije. Z dovoljenjem kn.-šk. ordinariata v Ljubljani z dne 26. aprila 1933, št. 1709. — Ta skladba je zložena za moški zbor, ki mu odpeva mešani. Je dobro zgrajena in lahko pevna. Priporočam. Dobi se pri skladatelju v Zireh. Stane s poštnino Din 2,50, pri naročilu od dveh partitur naprej po 1 Din.

St. Premrl.

Ivan Laharnar: Odpevi k lavretanskim litanijam za mešani zbor. Delo 21. 1933. Zbirko je odobril kn.-nadšk. ordinariat goriški dne 26. aprila 1933. Natisnila in založila Katoliška tiskarna v Gorici. Prodaja Kat. knjigarna v Gorici. Cena 2 liri. V Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani cena Din 10.— V zbirki je 20 odpevov na večinoma nova besedila. Skladbice teko vse gladko, sveže. Iz njih veje naš slovenski duh. Prav toplo priporočam.

St. Premrl.

¹ Isto zanimivost opažamo v Hladnikovih skladbah.

»Pomoč kristjanov«. 16 Marijinih pesmi za mešani zbor in orgle; zložila P. H u g o l i n S a t t n e r i n E m i l H o c h r e i t e r. Založila Jugosl. knjigarna. Partitura Din 32, glasovi po Din 5. — Za letošnji majnik sta poklonila imenovana skladatelja, ki sta skupno izdala že nekatero zbirko, lep šopek majniški Kraljici na oltar. Marija ga bo vesela, pa tudi neštevilni poslušavci, ki bodo te pesmi uživali. Sattnerjeve pesmi odlikuje izredna melodijoznost, skrajna izpiljenost, logična izpeljava, ki ne pozna nepričakovanih in neutemeljenih skokov, in ritmična razgibanost, ki bi je bil vsak mlajši skladatelj vesel; celo neháje skoraj redno izpolni z ritmičnimi dopolnili v orglah, da ne zastane tok glasbene misli. — Hochreiter se je v tej zbirki precej unesel in se približal tehnično šibkejšim zborom, ne da bi pri tem trpela glasbena stran njegovih skladb; saj se dajo tudi s preprostimi sredstvi izraziti najvišje in najlepše misli. — Oba skladatelja se prijetno dopolnjujeta: Sattner vpliva na poslušalca s svojo iz srca prihajajočo mehko melodiko, Hochreiter pa nas bolj z močjo svojega uma prepričuje o resnični vrednosti svoje umetnosti. Zbirko, ki ima trajno vrednost, zborom toplo priporočamo!

M. Tomc.

Razne vesti.

Sprejem novih učencev na orglarski šoli Cecilijinega društva v Ljubljani bo 30. junija dopoldne ob devetih. K izpitu in sprejemu je treba prinesiti krstni list, zadnje šolsko spričevalo in izkaz npravnosti, napravljen od župnega urada. Sprejemni pogoji: dober posluš, splošna nadarjenost za glasbo, poznanje not in veselje do cerkveno-glasbenega dela.

G. Vojteh Hybašek, učitelj glasbe v škofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano, je obhajal 27. marca 60letnico rojstva. Po rodu Čeh je vstopil po maturi oziroma po enoletnem prostovoljstvu v ljubljansko semenišče, ker so bila takrat češka semenišča prepolna. Kot duhovnik je ostal med Slovenci, deloval vneto na več krajih kot kaplan, potem pa deluje od l. 1908 stalno v šentvidskem škofijskem zavodu, kjer je do zadnjih let oskrboval skoro ves glasbeni pouk. Med našimi glasbenimi vzgojitelji zavzema g. Hybašek eno prvih mest. Uveljavljal se je tudi s prevajanjem iz češkega slovstva v slovenščino. Ob njegovi 60letnici mu najsrčneje čestitamo. Bog ga živi še mnogo srečnih in veselih let!

Profesorski izpit iz glasbe sta napravila: v Belgradu g. Karel Pahor, suplent glasbe na državnem učiteljskišču v Mariboru; v Ljubljani g. Matija Tomc, suplent glasbe v škofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano. Obema čestitamo.

VIII. glasbeni večer, kot jih je začela prirejati bivša Prosvetna zveza, se je vršil v Ljubljani 29. marca in bil posvečen skladatelju Francu Serafinu Vilharju. Vilharjeve samospelve je pel g. operni pevec Marjan Rus, klavirske točke je izvajal konservatorist Valens Vodušek, en dvospjev sta zapela g. Drmota in g. Rus. Uvodno besedo je govoril Viljko Ukmar. Razen tega in ostalih do sedaj v našem glasilu naštetih glasbenih večerov so se vršili v letošnji sezoni še dr. Benjamin Ipavčev, Anton Svetkov in Gregor Riharjev večer. Na zadnjem je o Riharju predaval prof. Matija Tomc, zborovske točke pa je pel pevski zbor škofijske gimnazije iz Št. Vida nad Ljubljano.

V ljubljanskem opernem gledališču so bile zadnje mesece izvajane tri prvovrstne opere: Saint-Saensova »Samson in Dalila«, Halevyjeva »Židinjac in Wagnerjev »Parsifal«. Zadnjo opero, ki je ena Wagnerjevih zadnjih največjih in najpomembnejših, so izvajali štirikrat in dosegli za naše razmere velike uspehe. Glavne vloge v »Parsifalu« so odigrali in odpeli pevci: Betetto, pač najboljši med vsemi, Primožič, Marčec, M. Rus, Petrovič kot gost in gospa Thierryjeva. Predstave, ki so trajale — z odmori — po pet ur, je vodil ravnatelj Polič. — V »Židinju«, »Nižavici in v Puccinijevi »Turandot« je gostoval naš slavni tenorist Mario Simenc, v zadnji operi skupno z imenitno pevko in igralko gospo Vilfan-Kunčevo. — V Tijar-

dovičevi opereti »Mala Floramy« sta v glavnih vlogah zadnji čas nastopila izjemoma naša dva odlična člana opere: gospa Gjungenac in g. Gostič. A zanju je pravo mesto vendarle v operi.

Naš rojak g. Josip Križaj, basist zagrebške opere, je obhajal pred kratkim 25 letnico svojega umetniškega delovanja. Izbornemu pevcu in igralcu želimo še v bodoče obilo uspehov.

Naš violinist Karel Rupel in pianistinja Zora Zarnik sta v marcu z velikim uspehom nastopila v Zagrebu.

Naš znani tenorist Josip Rijavec, pevec svetovnega slovesa, je pred kratkim podpisal pogodbo za veliko koncertno turnejo v nekaterih velikih mestih Sovjetske Rusije. G. Rijavec je bil do sedaj stalni gost Narodnega divadla v Pragi.

Glasbena Matica v Novem mestu praznuje letos desetletnico svojega obstoja. Mednarodni kritik Gerhard Krause je imel meseca aprila v Ljubljani dvoje predavanj o sodobni madjarski in o sodobni poljski glasbi.

Ravnatelj belgrajske opere Stevan Hristić je obhajal 5. aprila 25 letnico svojega skladateljskega udejstvovanja.

Slavnostne Wagnerjeve igre v Bayreuthu bodo trajale letos od 21. julija do 19. avgusta. Vprizorili bodo Parsifala, Mojstre pevce in celoten Prstan Nibelungov (Rheingold, Walküre, Siegfried, Götterdämmerung). Prvi dve operi bo dirigiral Arturo Toscanini, Prstan pa Carl Elmendorff.

7. maja je bila stoletnica rojstva velikega nemškega skladatelja Johannesa Brahmsa.

Mednarodni glasbeni festival v Florenci se vrši letos od 22. aprila do 5. junija.

XI. glasbeni festival »Mednarodne družbe za novejšo glasbo« se bo vršil letos v Amsterdamu od 9. do 15. junija. Sporedi glasbenih prireditev obsegajo dela ameriških, argentinskih, nemških, angleških, francoskih, italijanskih, jugoslovanskih, nizozemskih, avstrijskih, poljskih, španskih, češkoslovaških in ogrskih skladateljev.

Veliki narodni glasbeni festival v Revlju, glavnem mestu estonske republike, se bo vršil od 23. do 25. junija. Nastopilo bo nad 20.000 pevcev s 653 zbori. Poleg narodne pesmi bodo pokazali ti zbori tudi najlepše skladbe estonskih skladateljev.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

G. Ferdo Kristl, učitelj glasbe v Rumi, 30 Din; po 20 Din: g. Gregor Mali, kaplan v Žužemberku; gdčna Liza Serajnik, učiteljica v Mariboru; po 10 Din: Lihtenturnov zavod v Ljubljani; g. Jožef Rott, kaplan v Višnji gori. — Vsem se najlepše zahvaljujemo. Bog povrni! — Kdor more, naj se s kakim prispevkom spomni našega lista!

LISTNICA UPRAVE.

Vse tiste naročnike, ki naročnine za l. 1933 še niso poravnali, prosimo, naj to nemudoma store. In nekateri zamudniki od l. 1932 naj tudi že enkrat poravnajo svoj dolg!

NAŠE PRILOGE.

V današnji prilogi prinašamo Benedictus in Agnus iz dr. Fr. Kimovčeve »Missa pastoralis brevissima« in »Pred sveti tvoj oltar«, zložil St. Premrl.

Posamezni izvodi se dobe po 1 Din 50 par.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.